

LIETUVOS MUZIKOS IR TEATRO AKADEMIJA
MUZIKOS FAKULTETAS
PUČIAMŲJŲ IR MUŠAMŲJŲ INSTRUMENTŲ KATEDRA

GRETA POCEVIČIŪTĖ

Ansamblio „Musica humana“ indėlis kamerinėje muzikoje 1974 – 2000 metais

The contribution of the ensemble “Musica Humana” to chamber music in 1974-2000

Muzikos atlikimo magistro tiriamasis darbas

Darbo autorius:

Greta Pocevičiūtė

.....

(parašas)

Darbo vadovas:

prof. dr. Robertas Beinaris

.....

(parašas)

VILNIUS, 2021

Turinys

Summary	3
Įvadas	4
1. KAMERINIO ANSAMBLIO „MUSICA HUMANA“ SUSIKŪRIMAS.....	6
1.1. ANSAMBLIO „MUSICA HUMANA“ SUSIKŪRIMO ISTORIJA	6
1.2. PIRMOJI ANSAMBLIO SUDĖTIS – ALGIRDAS VIZGIRDA	12
1.3. JUOZAS RIMAS	13
1.4. JULIUS ANDREJEVAS	15
1.5. JURGIS BANEVIČIUS	16
1.6. KITI ANSAMBLIO NARIAI iki 2000m.	16
1.7. Interviu su Gediminu Kvikliu	16
1.8. Interviu su Raimundu Jasiukaičiu	23
2. REPERTUARAS IR ŽANRO SPECIFIKA 1974-2000 m.....	24
2.1. Ansamblio muzikinis braižas po šešerių kūrybinių metų	24
2.2. Ansamblio „Musica humana“ repertuaro kaita po dešimties metų	25
2.3. Ansamblis po 25-erių metų sukakties	27
2.4. Dešimties programų ciklas „Baroko kelias“	29
2.5. XX a. Lietuvių muzika	32
2.6. Įrašų leidyba	36
IŠVADOS	39
LITERATŪROS SĄRAŠAS	41
PRIEDAI	43
1 priedas.....	43
2 priedas.....	44

Summary

The chamber ensemble “Musica Humana” is one of the first ensembles in Lithuania to come together to join the revival of the interpretation of early music in Europe. The ensemble was formed in 1974. The first four members of this ensemble, Algirdas Vizgirda, Juozas Rimas, Jurgis Banevicius and Julius Andrejevas, persistently sought their creative face and style. The aim of the musicians was to delve into the interpretation of baroque music, the subtleties of performance. From the very beginning, the ensemble has developed creatively, focusing on the interpretation of baroque music, gradually expanding its repertoire to include other works by composers of the era, as well as giving an important place to our contemporary music. Over the years of its existence, the ensemble has organized more than hundred programs, implemented a wealth of new ideas. This is a huge merit in Lithuanian, as they organized concerts not only in Lithuania, but also abroad, thus glorifying the name of our country. Its activities increasingly attracted the attention not only of the audience, but also of Lithuanian composers and, most importantly, encouraged their creative search. Cooperation with A. Martinaitis, B. Kutavičius, M. Urbaitis, O. Balakauskas and others was of great importance for this ensemble.

Ivadas

Tyrimo aktualumas. Kamerinis ansamblis „Musica humana“ – tai vienas pirmųjų ansamblių Lietuvoje, kuris susibūrė tam, kad įsiliėtų į senosios muzikos interpretacijos atgimimą Europoje. Ansamblis susikūrė 1974 metais. Pirmieji keturi šio ansamblio nariai, Algirdas Vizgirda, Juozas Rimas, Jurgis Banevičius ir Julius Andrejevas, atkakliai ieškojo savo kūrybinio veido ir stiliaus. Muzikantų tikslas buvo gilintis į baroko muzikos interpretaciją, atlikimo subtilybes. Nuo pat veiklos pradžios ansamblis kūrybiškai tobulėjo, daugiausiai dėmesio skyręs baroko muzikos interpretacijai, pamažu pradėjo plėsti savo repertuarą įtraukdamas ir kitų epochų kompozitorių kūrinių, bei svarbią vietą suteikdamas lietuvių šiuolaikinei muzikai. Per daugelį gyvavimo metų, ansamblis surengė ne vieną šimtą programų, įgyvendino gausybę naujų idėjų. Tai didžiulis nuopelnas Lietuvai, kadangi jie koncertus rengė ne tik Lietuvoje, bet ir užsienio šalyse, taip garsindami mūsų šalies vardą.

Šiuo metu ansamblis „Musica humana“ nenustoja stebinti savo išradingomis koncertų programomis. Nors ir ansamblis nuo susikūrimo visapusiškai pasikeitė, stengiasi išlaikyti tradicijas, savitą stilių, bet ir vis įnešti naujovių, populiarinti šių dienų lietuvių kompozitorių muziką. Tačiau apibendrinančių darbų apie šio ansamblio istoriją, veiklą, repertuarą vis dar nėra. Pavienės koncertų recenzijos, interviu su vadovais ir muzikantais, premjerinių lietuvių kompozitorių kūrinių parašytų ansambliui anotacijos tik labai fragmentiškai atskleidžia, koks svarbus šio ansamblio vaidmuo Lietuvos kultūroje.

Tai paskatino **tiriamojo darbo objektu** pasirinkti ansamblio „Musica humana“ indėlį į kamerinės muziką 1974-2000m.

Tiriamojo darbo tikslas – išanalizuoti ansamblio „Muzika humana“ susikūrimo istoriją, ansamblio narių kaitą, veiklą, repertuaro ir žanro specifiką, kamerinės muzikos indėlį nuo 1974 iki 2000 metų.

Siekiant įgyvendinti tiriamojo darbo tikslą keliami tokie **uždaviniai**:

1. Apžvelgti kamerinio ansamblio „Musica humana“ susikūrimo istoriją.
2. Išanalizuoti ansamblio repertuaro ir žanro specifiką, jų kaitą 1974-2000 metais.
3. Atlikti tyrimą, interviu būdu, apklausiant ansamblio narius, aprašyti jų patirtis.
4. Pateikti ir apibendrinti tyrimo rezultatus ir išvadas.

Tyrimo metodai:

- Aprašomasis;
- Interviu

Literatūros ir šaltinių apžvalga. Rengiant atlikimo meno tiriamąjį darbą, buvo naudojamos įvairia literatūra ir šaltiniais:

- Lietuvių autorių straipsniais;
- Internetiniais puslapiais;
- Koncertų recenzijomis
- Profesoriaus A. Vizgirdos asmeninio archyvo dokumentais;
- Medžiaga gauta interviu metu;

1. KAMERINIO ANSAMBLIO „MUSICA HUMANA“ SUSIKŪRIMAS

Ansambliis „Musica humana“ yra vienas ryškiausių kolektyvų Lietuvoje. Didelę reikšmę ansambliui turėjo jo meno vadovas, profesorius Algirdas Vizgirda, kuris ansambliui vadovavo 44 metus. Ansamblio vadovas stebino savo neišsenkančiomis idėjomis, kūrybiškumu kuriant ansamblio koncertų programas. Taip pat su ansambliu ir be jo profesorius daug keliavo, sėmėsi žinių ir vis mokėsi, taip keliant viso ansamblio meistriškumo lygį. Šiame skyriuje apžvelgsiu kolektyvo susikūrimo istoriją iki 2000 metų, bei pirmųjų narių biografijas, atsiminimus.

1.1. ANSAMBLIO „MUSICA HUMANA“ SUSIKŪRIMO ISTORIJA

Lietuvos Nacionalinės filharmonijos kamerinio ansamblio „Musica humana“ kūrybinis kelias prasidėjo 1974m. balandžio 17d. koncertu Vilniaus Arkikatedros (tuo metu Paveikslų galerijos) Šv. Kazimiero koplyčioje. Keturis jaunos muzikus (fleitininką Algirdą Vizgirdą, obojininką Juozą Rimą, violončelininką Jurgį Banevičių ir klavesinininką Juliją Andrejevą) į senosios muzikos ansamblį suvienijo taurumu ir dvasingumu spindintis baroko menas.¹ Prof. Algirdo Vizgirdos iniciatyva „Musica humana“ vienas pirmųjų ansamblių Lietuvoje, įsiliejęs į autentiškos senosios muzikos interpretacijos atgimimą Europoje, atkakliai ieškojo savo kūrybinio veido ir stiliaus.²

A. Vizgirda pasakojo: „Tuo metu aš grojau simfoniniame orkestre kartu su dar vienu būsimo ansamblio „Musica humana“ atlikėju, obojininku Juozu Rimu. Mes dažnai kalbėdavomės ir svarstėme, kad būtų įdomu suburti kažką naujo, negirdėto. Baroko muzikos tuo metu beveik „nebuvo“, niekas nemokė, kaip tiksliai ją reikia atlikti. Be abejo, muzikantai grojo Bachą, bet nežinojo, kaip reikia tai daryti. Europoje tuo metu kaip tik vyko baroko muzikos atgimimas ir mes pradėjome domėtis atlikimo specifika.“³

Apie pirmąjį ansamblio pasirodymą prof. S. Sondeckis savo straipsnyje rašė taip : „...Pirmiausia sveikintina ir visokios paramos verta pati tokio ansamblio sukūrimo idėja.(...) Vilniui, pripažintam kamerinės muzikos centrui, laikas turėti savą barokinės muzikos ansamblį – tai ne tik žanro propagandos, bet ir mūsų atlikėjų kultūros prestižo reikalas.(...) Jautriai ir įtaigiai

---

¹ Asmeninis Prof. A. Vizgirdos archyvas

² Straipsnis <http://parduotuve.muzikusajunga.lt/Musica-Humana>

³ Vaidos Urbietytės Urmonienės interviu, 2014m, <https://www.7md.lt/muzika/2014-10-10/Vienijanti-muzikos-tekme>

instrumentalistams talkindavo puiki kamerinė dainininkė, sąjunginio M. Glinkos konkurso laureatė R. Maciūtė.(...) Norisi visų pirma pasidžiaugti, kad mūsųose naują žanrą ėmėsi propaguoti talentingi muzikantai, ir jų „kūdikis“ turi neabejotinai dideles perspektyvas augti. Gausus būrys klausytojų akivaizdžiai rodo, kad jo menas yra reikalingas ir laukiamas.

Visi ansamblio dalyviai – aukštos kultūros atlikėjai. A. Vizgirda ir J. Rimas gerai žinomi, pripažinti solistai, savo instrumento entuziastai. Ir šiame pirmajame koncerte juodu žavėjo muzikalumu, jautrumu, intymiu muzikavimu. A. Vizgirda pademonstravo ir tikrai „barokišką“ universalumą – grojo pas mus dar negirdėta altine ir senovine išilgine, vadinama „*block*“ fleita. Violončelininkas J. Banevičius – ilgametis Lietuvos kamerinio orkestro narys, jautrus ansamblistas, kurio braižas ypač artimas tokio tipo ansambliniam muzikavimui. Klavesinu grojo pianistas ir kompozitorius J. Andrejevas. Darniai atlikdami „*basso continuo*“ partiją, šie muzikantai sukūrė labai vientisą ir vienalytį pagrindą solinių instrumentų polifonijai, gerai jautė fleitos ir obojaus ritminį pulsą, artikuliaciją, garsinę pusiausvyrą.⁴

Ypatingai didelę įtaką ansamblio susikūrimui suteikė Algirdo Vizgirdos studijos Prancūzijoje. 1979 metais fleitininkas išvyko į stažuotę Paryžiuje, norėdamas daugiau sužinoti apie baroko muzikos interpretacijos tendencijas. Studijavo jis pas garsius to meto prancūzų fleitininkus Alain Marion ir Christian Lardé, kuris buvo puikus baroko muzikos žinovas. Pasak Algirdo Vizgirdos: „mes vieni pirmųjų Lietuvoje pradėjome ieškoti baroko muzikos atlikimo subtilių, bandėme suformuoti raiškia, gyvybingą ir kupiną vidinės ekspresijos atlikimo manierą, galvojome, kaip padaryti, kad muzika skambėtų natūraliai. Dabar galiu drąsiai teigti, kad man labai padėjo studijos Paryžiaus konservatorijoje.“⁵ „Po stažuotės Paryžiuje grįžau į Lietuvą ir pradėjau intensyviai dirbti, įvesdamas į ansamblio „Musica humana“ repertuarą baroko muziką. Tiesa, skirtingose Vakarų Europos šalyse jos stiliai kiek skyrėsi. Austrai grojo vienaip, Nyderlanduose ar Belgijoje – kitaip, bet man labiausiai imponavo prancūziškasis barokas, pasižymintis ypatingu subtilumu.“ „Priminsiu, kad Bacho kūryba daug metų buvo pamiršta. Bet po Antrojo pasaulinio karo, kuriame nužudyta dešimtys milijonų žmonių, muzikantai vėl pradėjo groti J. S. Bachą. Kodėl? Nes jis supranta žmogaus sielą ir jo nebara. J. S. Bachas padeda pakilti iš nuopuolio, suteikia dvasinę ramybę, ypač tokiam beprotiškame pasaulyje.“⁶ „Susiduriant su šia muzika, tarsi apsivaloma, o su tyra siela negalima muzikuoti ne nuoširdžiai. Senosios muzikos populiarumas

⁴ Saulius Sondeckis - „Literatūra ir menas“, 1974.05.09

⁵ Vaidos Urbietytės Urmonienės interviu, 2014m,

⁶ Viktorijos Vitkauskaitės interviu, 2018m <https://www.alfa.lt/straipsnis/50303407/intuicijos-menas-fleitos-meistras-a-vizgirda-nemegsta-taikytis-prie-klausytojo>

yra sąlygojamas tam tikrų socialinių ir psichologinių priežasčių. Per ją darosi aiškesnė šių dienų muzikos problematika. Šiuolaikinis klausytojas ir atlikėjas, suvokdamas senovinę muziką, sutelkia emocinę energiją, dvasinį patyrimą, įgytą savosios epochos sąlygomis. Senoji muzika kai kur dar tik mokosi gyventi. Juo svaresnė ansamblio „Musica humana“ estetinė ir švietėjiška misija.⁷

1978m. S. Vaičiulionio iniciatyva Šiauliuose buvo organizuota senosios muzikos savaitė, kuri vėliau išaugo į tarptautinį religinės muzikos festivalį. „Senosios muzikos savaitė į Šiaulius daugeliui atėjo netikėtai. Be išankstinės reklamos, įprastinio pasiruošimo šurmulio. Miestui, įpratusiam prie didelių masinių renginių, tai staigmena. Be to, su didele rizika – juk klausytojus net į žinomiausių klasikinės muzikos atlikėjų koncertus tekdavo „organizuoti“... LTSR valstybinės filharmonijos senosios muzikos ansamblio pasirodymas buvo vienas įspūdingiausių programos akcentų. Žavėjo vilniečių neeilinis artistiškas, virtuoziška technika įkvėpimo sušildytas ansambliškas...“⁸ Kaip tai pavyko pasiekti? Galbūt vienas paaiškinimų būtų jau gerokai vėliau, duodant interviu muzikos kritikei Daivai Tamošaitytei, ansamblio vadovo A. Vizgirdos atskleistas darbo su kolektyvu, kūrinių rengimo principas: "Stengiuosi kuo tiksliau perteikti kompozitoriaus sumanymą, kai tai pasiseka, esu laimingas. Jei širdies stygų neužgausi per repeticiją, koncerto metu to nebus, todėl reikalauju, kad repeticijų metu pleventų, sakykim, Händelio dvasia. Reikia bandyti įsivaizduoti, ką Händelis turėjo galvoje plaukdamas Temzės upe ir rašydamas "*Vandens muziką*".⁹

1979m. ansambliai buvo suteiktas „Musica humana“ pavadinimas.

Ansamblio kūrybiniam braižui susiformuoti padėjo ir šiame kolektyve groję talentingi Lietuvos atlikėjai. Be minėtųjų J. Rimo, J. Andrejevo, J. Banevičiaus, tai ir obojininkai Eugenijus Piličiauskas, Romualdas Staškus, violončelininkas Arvydas Griškevičius. Ištikimiausios solistės - nuo pat pirmųjų dienų su ansambliu koncertavusios M. Glinkos konkurso laureatės Giedrė Kaukaitė ir Regina Maciūtė. Su ansambliu dainavo dešimtys kitų Lietuvos vokalistų, taip pat tenoras iš Olandijos Marcelis Beekmanas, britų kontratenoras Charlesas Humphriesas.

Aansambliai akomponuojant grojo ne tik mūsų instrumentininkai, bet ir svečiai iš užsienio - fleitininkai Philippe Bernold (Prancūzija), Vieri Bottazzini (Italija), Gerardas Bourgoigne (Prancūzija), išilginės fleitos virtuozas Mutsuyuki Motomura (Japonija), obojininkai Jeanas Louis

⁷ Andrėjus Ustinovas – interviu iš „Laiškai iš Maskvos“

⁸ Ričardas Dailidė, „Literatūra ir menas“, 1978.05.13

⁹ G. J. Handel – orkestrinė siuita „Muzika ant vandens“

Capezzali (Prancūzija), Alessandro Baccini (Italija). Daug bendrų koncertų buvo rengiama su choralais „Polifonija“, „Jauna muzika“ ir „Aidija“.

Kūrybiškai tobulėdamas, kaupdamas patirtį, ansamblis vis labiau artėjo autentiško, stilistiškai motyvuoto baroko muzikos interpretavimo link. Jis įrodė, kad, net neturint originalių barokinių instrumentų, galima atskleisti daug šios muzikos esminių, specifinių dalykų.

Tai pastebėjo ne tik Lietuvos, bet ir užsienio senosios muzikos specialistai. Po "Musica humana" pasirodymo Bornholmo festivalyje (Danija) 1994-aisiais skandinavų spauda rašė: "Tiek kūrinių pasirinkimu, tiek atlikimu ansamblis pademonstravo aukščiausio lygio baroką. Savo muzikavimu "Musica humana" suteikė mums daug pasitenkinimo, paguodos, atgaivos protui ir sielai. Ansamblis tobulai įvaldęs tai, kas gyvybiškai svarbu -- muzikos meno išraiškos laisvę..."

Prof. A. Vizgirda nėra inkliuzus primenančio atlikimo meno, kokį linkę propaguoti kai kurie senosios muzikos „autentistai“, šalininkas. Viena interviu A. Vizgirda teigė: „Pastebėjau, kad pasaulyje muzikos interpretacija nuolat kinta. Tai labai įdomu, turiu daug įrašų: džiazas, klasika, ypač - baroko muzika. Gali matyti, kaip keitėsi J. Brahms simfoninės muzikos, W. A. Mozart koncerto arba kurios nors J. S. Bach kantatos tempai. Gyvenimo tempas buvo lėtesnis. Negali sakyti, kad žmonių širdys plakė lėčiau. Per visą istoriją žmonės buvo vienodi - mylėjo, kentėjo, džiaugėsi, verkė, bet gyvenimo raida, tempas tiek ekonomikos, tiek kultūros, intelekto ar pažinimo atžvilgiu spartėja. Tai itin atsispindi mene“.

Ilgainiui plečiantis ansamblio „Musica humana“ repertuarui, keitėsi ir ansamblio sudėtis - susiformavo visa *basso continuo* grupė (klavesinas, violončelė, kontrabosas ir fagotas), ansamblį papildė styginiai instrumentai. Toks kolektyvas gali atlikti įvairių žanrų ir epochų muziką - nuo mažų ansamblių iki stambios formos kūrinių, nuo baroko iki šiuolaikinės muzikos.

Ansamblio programoms būdingas konceptualumas - jos dažniausiai sukoncentruotos į vieną temą arba kompozitorių, jungiamos į didelius ciklus, sudarančius ansamblio repertuaro pagrindą.

Taip atsirado kompozitorių J. S. Bacho, G. P. Telemanno, G. F. Händelio, A. Vivaldi, F. Couperino monografinės programos, 1990-aisiais pradėtas trylikos programų ciklas "Senoji Europos instrumentinė ir vokalinė muzika", 1996-aisiais – 10-ties koncertų ciklas "Baroko kelias" ir "XX amžiaus muzika".

Formuodamas programas, parinkdamas koncertų ciklą temas prof. A. Vizgirda visuomet mąsto ne vien apie muzikinius uždavinius, bet ir kur kas platesnius kultūrinius, šviečiamuosius, istorinius ir politinius kontekstus. Štai nuo 2004-ųjų pradėtas koncertų ciklas "J. S. Bachas ir Lietuvos muzika". "Rodos, du nesuderinami dalykai, atkreipia dėmesį į ciklo temą A. Vizgirda. Tačiau pasakoja apie J. S. Bachą, paskui apie XVII a. Lietuvos muzikinę kultūrą, Mykolą Oginskį, Mikalojų Radvilą - šie žmonės anuo metu ne tik dalyvavo politikoje, bet ir kūrė Lietuvos kultūrą. Tokie žmonės verti paminklo..."

Ansamblio „Musica humana“ grojama senoji muzika ypač įtaigiai ir jaukiai skamba istorinę praeitį menančiose erdvėse. Kūrybinę veiklą pradėjęs po Vilniaus arkikatedros skliautais, ansamblis tęsia šią tradiciją – nuo 1998-ųjų rengiami baroko muzikos sekmadieniai Vilniaus evangelikų liuteronų bažnyčioje, monumentalių koncertų ciklą publika klausėsi Arsenaile (Taikomosios dailės muziejuje), ne vieno koncerto – Trakų pilies menėje, Valdovų rūmuose.

"Visi muzikos žanrai geri, išskyrus nuobodų", - šią prancūzų rašytojo ir muziko Romaino Rolland frazę mėgsta cituoti prof. A. Vizgirda, paklaustas, kokios epochos muzika jam artimiausia. Ilgametis darbas su ansambliu „Musica humana“ lėmė, kad tai barokas ir ankstyvasis klasicizmas, tačiau jam artima ir šiuolaikinė lietuvių, impresionistinė prancūzų muzika.

Vadovo meninių interesų platumas negalėjo neatsiliepti ir jo kolektyvo kūrybinei raidai. Šalia baroko ir renesanso epochų kūrinių repertuare ilgainiui ėmė rasti vis daugiau šiuolaikinių opusų, bylojančių apie ansamblio artistinį universalumą. Jo veikla vis labiau traukė ne tik publikos, bet ir lietuvių kompozitorių dėmesį ir, svarbiausia, skatino jų kūrybinius ieškojimus. „Įvardžiuotinis būdvardis „senasis“ ansamblio pavadinime, manyčiau, jau neatspindi tikrojo šio kolektyvo amplitudos...“ - dar 1982-ųjų birželį, anotuodamas koncertą, pareiškė smuikininkas Jurgis Dvarionas.

Minėdamas dešimtmetį, ansamblis savo repertuare jau turėjo visą pluoštą specialiai jam sukurtų kūrinių: Jono Tamulionio „Meditacijas“ ir „Septynias meilės elegijas“, Juozo Širvinsko Kvartetą, Antano Rekašiaus „Tai skraidžiojo paukštelė“, Osvaldo Balakausko Šokių siuitą bei Variacijas fleitai ir klavesinui, Felikso Bajoro „Kalendorines dainas“, Broniaus Kutavičiaus „Du paukščius girių ūksmė“, Algirdo Martinaičio kantatą-koncertą „*Cantus ad futurum*“.

Pastarasis tapo savotišku praėjusio amžiaus 8-ajame dešimtmetyje debiutavusios romantikų kartos manifestu ir pripažintas vienu reikšmingiausių XX a. antrosios pusės lietuvių muzikos kūrinių. Jame susiliejančios sutartinės, pseudobaroko bei roko motyvai ir retų paukščių rūšių išnykimą apraudantys literatūriniai tekstai kreipia klausytojų mintis į bendresnę ekologinę, kultūrinę ir egzistencinę tematiką.

Savaip išskirtinis ansamblio „Musica humana“ biografijoje buvo dalyvavimas Vilniaus festivalyje 2000-aisiais, kai ši muzikos šventė įžengė į Evangelikų liuteronų bažnyčią - iškalbingą vietą paminėti didžiojo J. S. Bacho mirties 250-ąsias metines. Tarsi privalomas jubiliejinis gestas virto įsimintinu koncertu, simboliškai pavadintu „Tiltu“. Greta J. S. Bacho kūrinių tąkart skambėjo festivalio užsakymu parašytas A. Martinaičio Koncertas tenorui, fleitai, obojui, klavesinui ir styginiams „Musikalisches Opfer“ („Muzikinė auka“) pagal „Apreiškimo Jonui“ tekstą - šiuolaikiškas žvilgsnis į tolimą baroko epochą.

Pasak A. Martinaičio, jis „išankstiniu festivalio rengėju numatymu pasirinko vietą po „tiltu“, per kurį griausminguoju dangaus vežimu, valdomu arkangelo Mykolo, 315-ąją kartą praskrieja EHAD (hebrajų kalba monograma reiškia „Viešpats vienas ir vienintelis“) – BACH“. Kūrinyje nuolat plazdėjo dvi minėtosios monogramos, buvo atgaivinta J. S. Bacho orkestro sudėtis, jo kūrinių forma, panaudotas jo kūriniuose skambantis "Apreiškimo Jonui" tekstas. Baroko orkestrui „Musica humana“ tąkart žavių spalvų suteikė užsienio muzikantai - olandų tenoras M. Beekmanas, prancūzų obojininkas J. L. Capezzali bei lietuvė klavesinininkė iš Čekijos Giedrė Lukšaitė-Mrázková. Pasak muzikos kritiko Tomo Bakučionio, Vilniaus festivalis daug laimėjo šiuo koncertu ir dėl pavykusios premjeros, ir dėl sėkmingo šalies bei užsienio muzikantų bendradarbiavimo. Viso koncerto įspūdis buvo puikus, o premjera netgi pranoko visus lūkesčius.

Prof. A. Vizgirdos iniciatyva ir šiandien lietuvių kompozitoriai (B. Kutavičius, A. Martinaitis, M. Urbaitis, A. Malcys, O. Balakauskas, J. Juozapaitis, V. Beinarienė) skiria ansambliui vis naujus kūrinius, kurių ne vieną ansamblis „Musica humana“ pristatė užsienio šalių klausytojams.

„Aš atstovauju muzikos menui ir džiaugiuosi, kad ansamblis „Musica humana“ dirba išskirtinai Lietuvai. Išskirtinai“, - savo ir savo vadovaujamo kolektyvo misiją pabrėžia A. Vizgirda.

Daugiau kaip 3000 koncertų Lietuvoje ir užsienyje surengęs ansamblis „Musica humana“ - brandus meno kolektyvas, ištikimas savo pašaukimui skleisti baroko ir šiuolaikinę muziką

nūdienos pasaulyje. Jo kūrybinėje biografijoje -- pasirodymai daugelyje festivalių: „Gaidos“, Pažaislio, Klaipėdos muzikos pavasario, „Marių klavyrų“, Thomo Manno (1998, Nida), Vale of Glamorgan (1996, Didžioji Britanija), Musica sacra (1999, Vokietija), Montmartre en Europe (1996, Prancūzija), Baltisk Festival (1992, Suomija), Bornholmo (1994, Danija), Tarptautiniame Bacho kamerinės muzikos (2008, Latvija) ir kitur.

Ansamblio patirtis ir repertuaro įvairovė užfiksuota vinilo ir kompaktinėse plokštelėse.

1.2. PIRMOJI ANSAMBLIO SUDĖTIS – ALGIRDAS VIZGIRDA

Ansamblio „Musica humana“ meno vadovas ir dirigentas, Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino ordino kavalierius, Lietuvos Respublikos Vyriausybės meno premijos ir Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatas, profesorius, fleitininkas Algirdas Vizgirda yra vienas žymiausių šalies atlikėjų. Muzikinį išsilavinimą jis įgijo LMTA, studijavo Maskvos ir Paryžiaus konservatorijose pas žymiausius pasaulio fleitininkus profesorius A. Marion ir Ch. Larde. A. Vizgirda pelnė Talino ir Pirmojo (1971) Lietuvos džiaz festivalių laurus, buvo pripažintas geriausiu instrumentininku ir apdovanotas už meniškiausią kompoziciją.

Dešimt metų A. Vizgirda buvo Lietuvos nacionalinio simfoninio orkestro fleitų grupės artistas, vėliau koncertmeisteris, 1971-1994m. grojo Filharmonijos pučiamųjų kvintete. Kaip Filharmonijos solistas rengė rečitalius, kuriuose skambėjo įvairių epochų ir stilių muzika. Prancūzų fleitos mokyklai atstovaujantis profesorius dažnai kviečiamas vesti meistriškumo kursus į Prancūziją, Belgiją, Čekiją, Austriją, Turkiją ir Latviją. Nuo 2001m. jo iniciatyva Neringoje kasmet vyksta tarptautiniai fleitos meistriškumo kursai.

Nuo 1989m. A. Vizgirda grojo ansamblyje „Baltic Trio“ su latvių klavesinininke Aina Kalnciema ir estų violončelininku Teetu Jarviu. Trio, bendradarbiaudamas su JAV kompanija „Warner Bros“, įrašinėjo į kompaktines plokšteles Baltijos šalių kompozitorių kūrinius. Solinėje A. Vizgirdos diskografijoje yra „Prancūzijos baroko muzika fleitai“, „Visos J.S. Bacho sonatos fleitai ir klavesinui“, „Lietuvos ir Prancūzijos XXa. muzika fleitai“. Su ansambliu „Musica humana“ sukauptas baroko muzikos ir šiuolaikinių lietuvių kompozitorių kūrinių repertuaras įrašytas ir išleistas albumuose „Baroko muzikos antologija“, „*Cantus ad Futurum*“, „Tiltas“,

Kelias ir keleivis“ bei „Paukščių takas“. 2007m. kovo mėnesį Vilniuje surengtas Pirmasis tarptautinis J.S. Bacho muzikos festivalis – tai naujas puikus A. Vizgirdos talento, kūrybinių idėjų ir organizacinių gebėjimų pavyzdys.

Nuo 1999 m. vykstantis Tarptautinis kamerinės muzikos vasaros festivalis „Kuršių nerija“ – taip pat A. Vizgirdos talento ir organizacinių sugebėjimų rezultatas.

Kas rugpjūtį ilsėjosi Neringoje, tikrai prisimena įspūdingas koncertines programas Nidos ir Juodkrantės bažnyčiose, kuriose skambėjo baroko, klasikų bei šiuolaikinių kompozitorių muzikos šedevrai.

Nuo 2007 m. vykstantis Tarptautinis Johano Sebastiano Bacho muzikos festivalis – ambicingas projektas, kuriam įgyvendinti reikia gilaus Bacho genijaus suvokimo, profesionalumo, organizacinių įgūdžių bei strategijos. Šios sudėtingos misijos iniciatorius, festivalio meno vadovas – prof. Algirdas Vizgirda. Pasak muzikos kritikų, puristinės ir artistišškai raiškos ansamblio „Musica humana“ interpretacijos ne kartą atvėrė klausytojams unikalų Bacho muzikos pasaulį.

Lietuvos koncertų salėse, kuriose skamba baroko ar šiuolaikinė Lietuvos kompozitorių muzika, scenoje visuomet išgirsime ansamblį „Musica humana“. 2006 m. už kūrybines iniciatyvas, tarptautinio kamerinės muzikos vasaros festivalio „Kuršių Nerija“ programas ir išleistas kompaktines plokšteles prof. Algirdui Vizgirdai buvo suteikta Lietuvos nacionalinė kultūros ir meno premija.¹⁰

1.3. JUOZAS RIMAS

Profesorius Juozas Rimas – vienas labiausiai nusipelnusių nūdienos menininkų Lietuvoje. Groti obojumi jis mokėsi Kauno muzikos mokykloje mokytojo Vytauto Kertenio klasėje, 1960 – 1965 metais studijavo Lietuvos valstybinėje konservatorijoje (dabar LMTA) docento Romualdo Džiugo (1908-1992) obojaus klasėje, vėliau, vadovaujant profesoriui Aleksandrui Paršinui, neakivaizdžiai tobulinosi Leningrado (dabar Sankt Peterburgo) N. A. Rimskio-Korsakovo konservatorijos atlikimo meno aspirantūroje, kurią baigė 1969 metais.

---

¹⁰ Prof. Algirdo Vizgirdos asmeninis archyvas

Beveik ketvirtį amžiaus (1965-1989) J. Rimas grojo Lietuvos nacionalinės filharmonijos simfoniniame orkestre, buvo obojų grupės koncertmeisteris, aktyviai dalyvavo klasikinio pučiamųjų kvinteto koncertinėje veikloje (1964-1983), buvo vienas ansamblio „Musica humana“ įkūrėjų ir dalyvių (1974-1978).

Nežiūrint aktyvios muzikinės veiklos orkestre ir kameriniame ansamblyje, atlikėją visuomet traukė solo veikla. Obojininko repertuare gausu įvairių žanrų ir stilistikos kūrinių. Įsimintinas 1971 metais surengtas baroko epochos ir XX amžiaus kompozitorių sonatų vakaras. Atlikėjas yra daugiau nei 50-ies lietuvių, gruzinų, turkmėnų, uzbekų, rusų šiuolaikinių kompozitorių kūrinių obojui pirmasis atlikėjas. Aktyvi ir įvairiapusė jo atlikimo meno veikla inspiravo daugelio lietuvių kompozitorių kūrybą. Daugelis šių kūrinių atsirado glaudaus atlikėjo ir kompozitorių bendradarbiavimo dėka, kai kurie yra specialiai J. Rimui dedikuoti. J. Rimas buvo dažnas Pažaislio, Kristupo vasaros, Tomo Mano, Šlezvigo-Holšteino klasikinės muzikos, taip pat Birštono, Sankt Peterburgo džiaz, folklorinės muzikos „Skamba, skamba kankliai“ festivalių dalyvis. Atlikėjo kūrybinėje biografijoje gausu koncertų su Lietuvos nacionaliniu simfoniniu, Lietuvos, Šv. Kristoforo bei Panevėžio kameriniais, Vilniaus M. K. Čiurlionio menų mokyklos orkestrais, Chordos kvartetu ir pan.

Turtinga J. Rimo diskografija atspindi jo meninės veiklos įvairiapusiškumą. Tarp šešių atlikėjo plokštelių, kuriose yra Europos klasikų ir lietuvių kompozitorių kūriniai, reikšmingą vietą užima 1974 metais įrašyti klasikų koncertai obojui ir kameriniam orkestrui (atlikėjui talkino Lietuvos kamerinis orkestras, vadovas prof. Saulius Sondeckis). Joje J. Rimas kartu su Lietuvos kameriniu orkestru įrašė W. A. Mozart koncertą obojui ir kameriniam orkestrui C-dur, T. Albinoni koncertą obojui ir kameriniam orkestrui D-dur, E. F. Dall’Abaco koncero obojui ir kameriniam orkestrui C-dur antrąją dalį Grave, A. Vivaldi koncertą obojui ir kameriniam orkestrui a-moll.

J. Rimo atlikimo menas kupinas ieškojimų: „intonacijų, atitinkančių kompozitoriaus užkoduotas, paslėptas prasmes; registro, tembro spalvų ir jų idėjinių sąsajų; kiekvienam kūrinui būdingo aspekto, „požiūrio kampo“ į unikalų ir niekada nesikartojantį natose užfiksuotą muzikos momentą; galiausiai idėjos, kurią suvokus ir perteikus, galima apskritai kalbėti apie interpretaciją“¹¹

---

¹¹ Gudžinskaitė E. Juozas Rimas: lietuviška auletika. Bernardinai, 2005 liepos 7.

1.4. JULIUS ANDREJEVAS

Julijus Andrejevas (g. 1942, sausio 7, Kaune - m. 2016 m., lapkričio 29 d., Vilniuje) Lietuvos valstybinėje konservatorijoje (dabar - Lietuvos muzikos ir teatro akademija, LMTA) baigė Aldonos Dvarionienės fortepijono (1965) ir Eduardo Balsio kompozicijos (1971) klases. 1964-2011 su pertraukomis dėstė Vilniaus Balio Dvariono muzikos mokykloje, nuo 1965 m. (su pertrauka 1991-1998) dirbo LMTA; 1989 - LMTA docentas, 2010 - profesorius. 1974-1982 metais Julijus Andrejevas buvo ansamblio „Musica humana“ klavesinininkas ir pianistas. 1984-1989 metais ėjo Lietuvos kompozitorių sąjungos (LKS) valdybos sekretoriaus, 1989-1991 m. - LKS pirmininko pareigas. Nuo 1991 iki 1998 metų kompozitorius gyveno Ispanijoje, dėstė Vigo privačioje konservatorijoje „Mayeuser“, vadovavo fortepijono skyriui, buvo direktoriaus pavaduotojas, nuo 1996 - profesorius. Už nuopelnus šiai konservatorijai viena jos aula pavadinta Julijaus Andrejevo vardu. 1999-2001 metais užėmė Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro generalinio direktoriaus postą.

Julijus Andrejevas buvo vienas iš Balio Dvariono jaunųjų pianistų ir styginių konkursų, organizuojamų nuo 1974 m., iniciatorių. Kaip atlikėjas koncertavo buvusiose Sovietų Sąjungos respublikose, Čekoslovakijoje, Jugoslavijoje bei Prancūzijoje, Vokietijoje, Vengrijoje, Ispanijoje, Izraelyje. Kompozitoriaus kūriniai skambėjo tarptautiniuose festivaliuose Lietuvoje, Vokietijoje, Izraelyje, Japonijoje, Švedijoje, Lenkijoje, Ispanijoje, Suomijoje, JAV, Rusijoje.

1987 m. Julijui Andrejevui suteiktas Nusipelnusio meno veikėjo garbės vardas, 2000 m. apdovanotas Lietuvos Nepriklausomybės medaliu, 2012 m. apdovanotas ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Riterio kryžiumi už nuopelnus Lietuvos Respublikai ir už Lietuvos vardo garsinimą pasaulyje.

Pradžioje Julijus Andrejevas savo kūrybinę veiklą daugiausia siejo su teatru, parašė muziką ne vienam dramos spektakliui, kino filmui. Vėliau daug dėmesio kompozitorius skyrė smulkių formų kameriniams žanrams, muzikai vaikams, pedagoginiam repertuarui.

Savo kūryboje Julijus Andrejevas rėmėsi tiek klasikinėmis tradicijomis, tiek ir įvairiomis XX a. muzikos išraiškos priemonėmis (serijine technika ir kt.). Jo muzikai būdinga emocinis raiškumas, nuosekli dramaturgija, muzikinės medžiagos vieningumas, dažnai pasitelkiami polidermiškumas bei poliritmija.¹²

---

¹² Eglė Grigaliūnaitė <https://www.muzikusajunga.lt/nariai/julius-andrejevas>

1.5. JURGIS BANEVIČIUS

Mokėsi Šiaulių J. Janonio gimnazijoje. 1971 m. baigė Latvijos valstybinę konservatoriją (dabar Latvijos Jazepo Vytuolio muzikos akademija), violončelės specialybę. Tobulinosi Leningrado N. Rimskio-Korsakovo konservatorijoje aspirantūroje-stažuotėje ir Brno (Čekija) Leošo Janačecko muzikos akademijoje. Grojo Latvijos valstybinės filharmonijos violončelininkų ansamblyje, Latvijos ir Lietuvos kameriniuose orkestruose, senosios muzikos ansamblyje „Musica humana“ (11 metų), Lietuvos nacionaliniame simfoniniame orkestre. 1999 – 2012 m. – Lietuvos valstybinio simfoninio orkestro administracijos vadovas – direktorius. Koncertavo apie 30-tyje Europos šalių, Singapūre, Taivane, JAV, beveik visoje buvusioje Sovietų Sąjungoje nuo Sachalino iki Karaliaučiaus.

Apie 30 metų dirbo pedagoginį darbą. 1988 – 1994 m. – Vilniaus Balio Dvariono dešimtmetės muzikos mokyklos direktorius.¹³

1.6. KITI ANSAMBLIO NARIAI iki 2000m.

Eugenijus Piličiauskas – obojus, grojo ansamblyje nuo 1977 iki 1993 metų,

Romualdas Staškus – obojus, grojo ansamblyje nuo 1993 iki 2000 metų.

Arvydas Griškevičius – violončelė, grojo ansamblyje nuo 1985 iki 1987 metų.

Raimundas Jasiukaitis – violončelė, grojo ansamblyje 1989 iki 2015 metų.

Gediminas Kviklys – klavesinas, vargonai, groja šiame ansamblyje nuo 1982 iki pat šiol.

1.7. Interviu su Gediminu Kvikliu

1. Apibūdinkite savo kūrybinį laikotarpį muzikuojant ansamblyje „Musica Humana“.

Pradėsiu nuo savo pirmųjų įspūdžių. Su ansambliu „Musica humana“ pirmą kartą susidūriau 1982 metais, kai buvau pakviestas atlikti vargonų partiją A. Martinaičio kantatoje „*Cantus ad Futurum*“. Ta pradžia nepamirštama dar ir dėl to, kad vos pradėjus repetuoti, regis,

---

¹³ <https://www.llvs.lt/narys/177>

mums visiems nuėjo šiurpuliukai – mes pajutom, kad susidūrėm su nepaprastu, galima sakyti epochiniu kūrinio. G. Kaukaitės ir R. Maciūtės balsų derinys, jų sugebėjimas persijungti į reikiamus tembrus, nuo švelnios litanijos pirmoje dalyje, per liaudišką gerklinį skambesį antrojoje iki šiurpą keliančios dramos finale yra sunkiai pakartojami. Jas papildė į ausį ir širdį tyliai besismelkiantys J. Andrejevo klavesino pasažai, mirštančio paukščio klyksmas A. Vizgirdos fleitoje. Obojumi grojo tuo metu jau J. Rimą pakeitęs E. Piličiauskas. Premjera įvyko 1982 gegužės 25 d. Šiauliuose; po to sekė Kauno ir Vilniaus filharmonijos.

Neužilgo J. Andrejevas atsidėjo kūrybiniam, pedagoginiam ir administraciniam darbui, užimti jo vietą ansamblis pakvietė mane. Pirmas oficialus mano, kaip ansamblio klavišinininko koncertas įvyko 1982 gruodžio 26 d. Kauno, o kitą dieną ir Vilniaus filharmonijų salėse. Programoje buvo vokiečių ir prancūzų baroko muzika.

1983 metai buvo itin intensyvūs, per 30 koncertų Lietuvoje, kovo mėnesį - didelės gastrolės po Rusijos platybes. Teko susidurti su naujais ir kiek anksčiau parašytais J. Širvinsko, A. Martinaičio, B. Kutavičiaus, V. Juozapaičio, J. Tamulionio, O. Balakausko ir kt. kūriniais

Kadangi aš įsijungiau tik aštuntais ansamblio gyvavimo metais, jis jau turėjo nemažą koncertinį ir gastrolių įdirbį, savą atlikimo stilių, buvo įtrauktas „*Sojuzkoncert*“ gastrolių po SSSR planus.

Iki Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo teko apvažiuoti vos ne visą SSSR: pabuvoti Užkaukazėje, Vidurinėje Azijoje, už Poliarinio rato, Tolimuosiuose Rytuose netoli Japonijos krantų, centrinėje ir užuralės Rusijoje, važiuoti BAM'o (Baikalo-Amūro magistralės) geležinkeliais. Tai buvo ne tik galimybė koncertuoti, bet ir pažinti realų žmonių gyvenimą. Koncertų buvo ir visai solidžių, su rimta ir dėmesinga publika, ir visai kuriozinių: teko groti ir „*univermage*“ per pietų pertrauką, kur pardavėjos buvo susėdę ant prekystalių, ir parke, kur mus grojant aplojo šuo, ir gamyklos koridoriuje, kur mūsų nesigirdėjo pro ventiliatoriaus gausmą ir panašių, kuriuos tik organizatoriai sugalvodavo „paukščiuku“ apie įvykusį koncertą pažymėti.

Galingoji organizacija „*Goskoncert*“, organizuojanti koncertus užsienyje yra delegavusi „*Musica humana*“ gastrolėms į Bulgariją ir Vengriją. Prieš atgimimą ansamblis buvo pasiūstas didelėms gastrolėms po Prancūziją, bet paaiškėjo, kad dar galingesnė organizacija KGB yra uždėjusi ant manęs savo ranką, į kapitalistinę šalį man nevalia. Teko mane pavaduoti Juliui Andrejevui.

Po nepriklausomybės paskelbimo Rusijos durys užsidarė, bet atsivėrė langai į Vakarų. Iki 2000 metų koncertavome Paryžiuje *St. Pierre de Montmartre* bažnyčioje, dalyvavome *Glamorgano* festivalyje Velse, 1999 koncertavome Vokietijoje Niurnbergo bažnyčioje. Po 2000 metų įvyko įsimintinos gastrolės po Bornholmo salą (Danija), koncertavome Osle (priėmimo dalyvaujant karaliui), Kopenhagos Juodojo deimanto salėje, bene šeši koncertai įvyko Vokietijos Kylio kanalo pakrančių miestuose...

Netrukus po mano susidūrimo su klavesinu, ėmė aiškėti, kad tai labai savarankiškas, jokiam diktatui ar prievartai nepasiduodantis instrumentas, kad tai jis diktuoja sąlygas, kurias reikia priimti ir įvaldyti. Klavesino tušė radikaliai skiriasi nuo fortepijono, ne itin man gelbėjo ir kiek artimesnis vargonų tušė. Tad 1984 metais su Prahoje gyvenančios kolegės Giedrės Lukšaitės-Mrazkovo pagalba man pavyko mėnesiui nuvykti į Prahos Dailių menų akademiją pas prof. Z. Ružickovą. O 1986-87 metais „Musica humana“ mane išleido į Prahą metams rimtoms klavesino studijoms pas prof. Z. Ružickovą, kurias baigiau soliniu koncertu Prahos muzikos akademijos salėje.

2. Kokiais Baroko muzikos atlikimo principais formavosi Jūsų interpretavimas?

Kalbant apie baroko atlikimo principus reikėtų sekti baroko muzikos sampratos kaitą Europoje ir pasaulyje nuo čia aprašomų laikų iki šių dienų. Tas pasikeitimas yra nepaprastai didelis. Per tą laiką įvyko istorinių barokinių instrumentų rekonstrukcija, į apyvertą buvo grąžinti barokiniai instrumentai, kaip *liutnia*, *teorba*¹⁴ ir kt. Daug intelektualių muzikologų išnagrinėjo visus baroko epochos traktatus ir kitus teorinius darbus, nustatė stilistikos kaitą baroko eigoje ir pagal regionus bei nacionalines mokyklas. Kūrėsi vis artimesni barokui muzikiniai ansambliai, į koncertinį gyvenimą grįžo kontratenorai, vėl statomos barokinės operos. Didžiausi ir svarbiausi pokyčiai įvyko tik paskutiniuose XX amžiaus dešimtmečiuose. Mano klavesino studijų Prahoje metu 1986-87 metais aš dar skambinau fabrikiniais klavesiniais su pedalais valdomais registru jungikliais, leidžiančiais grojimo metu keisti dinamiką, ko baroko laikais nebuvo, apie šiandien savaime suprantamas barokinių instrumentų kopijas ten buvo tik pradėta kalbėti.

Iki 2000 metų Lietuvos filharmonija ir drauge „Musica humana“ disponavo Rytų Vokietijoje pagamintais „Lindberg“ ir „Ammer“ firmų klavesiniais ir spinetais¹⁵. Ant vieno jų mačiau gamyklinę etiketę „*Möbelfabrik Dresden*“ (Dresdeno baldų fabrikas). Tai ne itin tauraus

---

¹⁴ Teorba - senovinis muzikos instrumentas, bosinės liutnios atmaina; populiari Europoje XVI-XVIII a.

¹⁵ Spinetas - klavišinis mušamasis chordofonas. Klavesino atmaina.

skambesio, bet gana tvirti ir patikimai tarnaujantys instrumentai. Vieną spinetą koncertinėms išvykoms kartais panaudojame ir dabar.

Kiti ansamblio muzikai groja savais šiuolaikiniais styginiais ir pučiamaisiais instrumentais. Imtis istorinių instrumentų būtų buvęs radikalus sprendimas. Tuo metu apie tai buvo neįmanoma pagalvoti vien dėl nerealių tokių instrumentų kainų, bet labiausiai iki šiol stabdo faktas, kad ansamblio repertuare didžiąją dalį jau sudaro šiuolaikinė, klasikų ir romantikų kūryba.

Tad atliekant barokinę muziką labiausiai tenka gilintis į baroko stilistines priemones: artikuliavimą, frazavimą, agogiką, melizmatiką ir kt., bet labiausiai - į atliekamos muzikos charakterį ir nuotaiką. Įsitikinome, kad tomis priemonėmis ir šiuolaikiniais instrumentais galima pasiekti pakankamai gerų rezultatų.

3. Repertuaro pasirinkimo prioritetai.

Pradžioje buvo barokinė trio sonata, baroko vokalinė muzika, vėliau patys lietuvių autoriai pasirinkdavo ansamblį. Kai aš pradėjau dirbti kolektyve, vadovavimą jam buvo tvirtai paėmęs A. Vizgirda. Jis palaikė ryšį tiek su filharmonija, tiek su Kompozitorių sąjunga ir lietuvių muzikos kūrėjais. Po A. Vizgirdos studijų Prancūzijoje ansamblio repertuare pagausėjo prancūzų baroko autorių kūrinių, be F. Couperino, atlikdavome M. Blavet, J.B. Loeillet, G. de Machaut, J.B. de Boismortier ir kt. kompozitorių muziką.

4. Kokią reikšmę užima Jums Baroko epochos muzika?

Pradinį laikotarpį, ir gana ilgai, ansamblis buvo pučiamųjų ir styginių kvartetas: fleita, obojus, violončelė ir klavesinas. Tai atitiko barokinės Trio-sonatos reikalavimus – du soliniai balsai ir *basso continuo*. Buvo atliekama ir nemažai solinių sonatų fleitai arba obojui su *basso continuo*. (*Basso continuo*, arba kitaip *generalboso*, partija yra bendras bosas violončelei ir klavesinui su skaitmeniniu harmonijos užšifravimu boso.) Daugiausia tai buvo J. S. Bacho, G. F. Händel, Fr. Couperin, A. Vivaldi, B. Marcello ir kt. kūriniai. Žinoma, koncertuose ir gastrolėse beveik visada dalyvaudavo vokalo atstovas, dažniausiai vokalistė, sopranas. Nemenką jų programos dalį sudarė italų baroko autoriai. Tada visas ansamblis (kartais ir vienas pučiamasis ir BC, arba vien *basso continuo*) tapdavo palydinčiu mikrorkestru. Neretai prireikdavo ir papildomų balsų, kaip kad A. Martinaičio „*Cantus ad Futurum*“ ir kt.

Kai trio-sonatos žanras tapo kiek išsemtas, norėjosi naujų muzikinių įspūdžių, ansamblio vadovui A. Vizgirdai pavyko iš filharmonijos išsireikalauti praplėsti ansamblį styginiais instrumentais, smuikais, kiek vėliau altu, vėliau dar ir kontrabosu. Buvo užkabinti ir klasikos epochos kompozitoriai, ypač W. A. Mozart, lietuvių autoriai visą laiką sudarė didelę ansamblio repertuaro dalį ir ta dalis nuolat augo, daug jų pastebėjo ansamblį ir tai, kad ansamblis sugeba gana greitai ir kokybiškai paruošti kūrinį, skatino juos rašyti šiai sudėčiai.

Vienu iš naujų iššūkių man buvo klavesino derinimo problemos. Teko skubiai jį įvaldyti. Pradžioje buvau prisiskaitęs teorinių darbų apie barokines derinimo sistemas ir kad derinant vidurio tono (*mediantine*) sistema galima pasiekti nepaprastą grynujų tercijų grožį. Tada daliai intervalų tekdavo prisiimti nešvarumą, likdavo ausį rėžiančios „vilko kvintos“ ir tercijos. Deja, paaiškėjo, kad ši derinimo sistema tinka nebent tik ankstyvajam barokui, kuriame būdavo ne daugiau vieno ar dviejų prieraktinių ženklų, o mūsų atliekama muzika priklausė vėlyvajam barokui (J.S. Bach, G.F. Händel, F. Couperin, A. Vivaldi ir kt.) Net pabandžius sušvelnintą olandų teoretiko van Bieseno derinimo sistemą likdavo aštrių kampų. Vėliau perėjau prie vėlyvojo baroko kompozitoriaus ir teoretiko Werkmeisterio derinimo būdo (kurį naudoju ir dabar), bet kai kas nors nederėdavo, bičiuliai švelniai patraukdavo per dantį, ar tik čia nebus „*vanbyzenas*“.

5. Kokia buvo repertuaro kaita ir kas darė didžiausią įtaką pokyčiams?

Iki 2000 metų didžiąją dalį repertuaro sudarė vokiečių, prancūzų ir italų barokas, aišku kad jam teko smarkiai konkuruoti su šiuolaikine lietuvių muzika. Į amžiaus pabaigą, plečiantis ansamblio sudėčiai buvo imta atlikti nemažai klasikų W. A. ir Leopoldo Mozart'ų kūrinių bei daugiau įvairios muzikos. 1999 metais, A. Vizgirdos išradingumo ir atkaklumo dėka pavyko įgyvendinti sumanymą, pakeitusį ansamblio koncertinį ritmą – Vasaros kamerinės muzikos festivalį „Kuršių Nerija“. Šis didžiąją vasaros dalį užimantis muzikinis festivalis buvo ne tik prasmingas, pakankamai įtemptas, bet ir malonus bei kiekvienam muzikantui atgaivą teikiantis renginys. Dabartinio ansamblio meno vadovo R. Beinario diplomatinį sugebėjimą dėka jis neužgeso iki mūsų dienų.

6. Solistų pasirinkimas.

Instrumentinį ansamblį nauja spalva geriausiai galėjo nuspalvinti vokalistai. Aukštieji moteriški balsai natūraliai užėmė solinę poziciją. Su ansambliu muzikavo nemažai vokalistų, bet buvo bandoma ilgiau kontaktuoti su vienu iš jų. Specifinis ansamblio skambesys (klavesinas!) kreipė link baroko, o baroko muzikos supratimas tarp vokalistų nebuvo aukštas, tik ilgiau bendraujant su ansambliu buvo randami bendri atlikimo principai. Žinoma, tokio intelekto

dainininkė, kaip G. Kaukaitė, greitai pagaudavo barokinę manierą. Jos A. Scarlatti „Rugiadose, adorse“ buvo tarsi baroko vizitinė kortelė. Ryšys su G. Kaukaite, nors ir nebuvo stabilus, bet labai prasmingas atliekant tiek baroko, tiek šiuolaikinių, ypač lietuvių, autorių kūrinius. Nepamiršamas man liko F. Bajoro „Kalendorinių ir Darbo dainų“ įrašas Lietuvos TV ir radijo studijoje, priekabia dėl kiekvienos natos dalyvaujant autoriui.

Bene ilgiausiai ansamblis bendravo su R. Maciūte, ji labai natūraliai perprasavo ir įsijausdavo į barokinio, ar šiuolaikinio (lietuvių) autoriaus kūrinio dvasią. Jos atliekamas J. Tamulionio „Septynias meilės elegijas“ pagal J. Marcinkevičiaus eiles dėl universalios ir jaudinančios muzikinės kalbos įtraukdavom ir į gastroles po Rusiją

Kiek vėliau į ansamblio koncertinį gyvenimą įsitraukė ir Gintarė Skėrytė, pasižyminti intelektualiu muzikos supratimu. Nemažai vietos ansamblio koncertuose ir gastrolėse užėmė mecosopranas Judita Leitaite, puošdama koncertus savo sodriu balsu ir aistringų dainavimu (tiesa, kartais ne visai sutampančiu su mūsų baroko įvaizdžiu.) Atliekant šiuolaikinę muziką neretai bendraudavome ir su S. Jančaitė, dar S. Trimakaite... Iš vyrų, pirmose mano gastrolėse po Rusijos miestus, taip pat ir Lietuvoje, buvo įsijungęs A. Čiplys (tenoras), taip pat dainavo ir R. Vešiota (baritonas) ir kt.

7. Lietuvių kompozitorių bendradarbiavimas su ansambliu „Musica humana“.

Be jau minėto lietuvių muzikos šedevro „*Cantus ad Futurum*“, Algirdas Martinaitis sukūrė nuostabią pjesę obojui, violončelei ir klavesinui „Meilės verksmažolė“, o 2000 metais padovanojo dar vieną nepaprastą kūrinį – „*Musikalisches Opfer*“, kurio premjera Vilniaus festivalio metu įvyko dalyvaujant olandų kontratenorui K. Beckmanui.

Dar 1983 metais keletą kartų atlikome Juozo Širvinsko Kvartetą.

Be abejo, Osvaldo Balakausko „Šokių siuita“ buvo ne tik vienas iš grojiamiausių ansamblio kūrinių, siuita, atliekama ir kitose transkripcijose, tapo savotišku bestseleriu ar šlageriu.

Jono Tamulionio „Septynios meilės elegijos“ pagal jautrias J. Marcinkevičiaus eiles, dainuojant R. Maciūtei buvo ansamblio pamiltos ir plačiai atliekamos.

Vytautas Juozapaitis sukūrė „Koncertą fleitai, obojui, violončelei ir klavesinui“ kurį atlikome 1983 metais, o jo brolis Jurgis Juozapaitis pateikė dainų ciklą „Vaikystė“, atliktą drauge su G. Kaukaite.

1988 m. lietuvių dienoms Leningrade buvo nuvežta Justino Bašinsko „Apuoko valanda“ ir Vidmanto Bartulio „Auksinių debesų lietus“

Feliksas Bajoras su savo „Darbo ir Kalendorinėmis dainomis“ (atliktomis ir įrašytomis su G. Kaukaite) pademonstravo savitą, sakytum puantilistinį, stilių.

Kompozitorius Povilas Dikčius sukūrė koncertinį kūrinį smuikui (Raimundui Katiliui) ir ansamblui. Pavadinimo neprisimenu.

Julius Juzeliūnas ansamblui dedikavo „*Floboklavio*“ (galima nesunkiai atpažinti ansamblio instrumentų trumpinius), kurio premjera įvyko 1989 m.

1996 m. įvykusiam Glamorgano festivaliui (Velsas, Did. Britanija) be „*Cantus ad Futurum*“ buvo pateiktos ir dvi premjeros – Broniaus Kutavičiaus „Medžių kova“ ir Mindaugo Urbaičio „*Celebrabo te, Domine*“. 1999 m. M. Urbaitis sukūrė dar ir savo „*Der Fall Wagner*“.

I XXI amžių ansamblis įžengė su jau minėtu A. Martinaičio „*Musikalisches Opfer*“ („Muzikine auka“.) Manau, kad tai pasaulinės reikšmės kūrinys.

8. Šio ansamblio reikšmė Lietuvos kultūrai.

Ansamblis „Musica humana“ buvo (ir tebėra) vienas aktyviausių ir mobiliusių Lietuvos Nacionalinės filharmonijos kolektyvų. Jį galima pasiūsti į atokiausias provincijų salytes, ansamblis su savo klavesinu ir baroku gal net geriau, nei kuris kitas, įsipaišo į dvaro rūmų menes, rimtai atrodo ir didelių filharmonijų salėse. Pirminė ir specifinė ansamblio veiklos sritis yra baroko muzikos atlikimas ir propagavimas Lietuvoje, bet ne mažiau svarbus ir jo ryšys su lietuvių autoriais bei nuolatinis jų kūrybos pristatymas Lietuvos klausytojams. (Beje, buvo įsitikinta, kad barokas puikiai dera su šiuolaikine muzika, juos vienija konstruktyvus kompozitorių mąstymas. Iki 2000 metų romantikos kūrinių ansamblio programose bemaž nebuvo. Jos pagausėjo, kai ansamblis išsiplėtė iki mažos kamerinio orkestro sudėties. Šiuo metu jį sudaro 13 atlikėjų.) Galima drąsiai teigti, kad ansamblio įnašas į Lietuvos muzikinį kultūrinį gyvenimą yra svarus ir reikšmingas.

9. Išskirkite įsimintiniausius koncertus.

Išskirti svarbiausius koncertus be galo sunku. Greičiau atmintyje iškyla koncertai, susiję su malonia įsimintina aplinka, kaip Monmartro Šv. Petro bažnyčioje, Kylio kanalo, kuriame plaukioja okeaniniai laivai ir gulbės, miestuose, koncertai Bornholmo saloje ir pan.

1.8. Interviu su Raimundu Jasiukaičiu

1. Apibūdinkite savo kūrybinį laikotarpį muzikuojant ansamblyje „Musica humana“.

Kai studijavau Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje, kamerinį ansamblį mokiausi pas Prof. Algirdą Vizgirdą. Bet po studijų turėjau vykti į armiją. Tuo metu kai grįžau iš armijos, keitėsi ansamblio „Musica humana“ sudėtis, išėjo iš jo violončelininkas Griškevičius, tad A. Vizgirda žinodamas mano potencialą pakvietė prisijungti į ansamblį. Kvietimą priėmiau tikrai su malonumu, jaučiau, kad galiu ir noriu groti tokio tipo ansamblyje. Į kolektyvą įsiliejau labai organiškai, jau buvau įvaldęs baroko muzikos grojimo manierą. Žinoma, pradžioj gavau ir kritikos ir visko, bet basso continuo partija yra viso ansamblio „stuburas“ ir šią savo misiją atlikau su visiška meile ir atsidavimu. Galiu drąsiai teigti kad šis ansamblis buvo mano visas gyvenimas.

2. Kokią reikšmę užima Jums Baroko epochos muzika?

Baroko epochos muzikos reikšmė yra didžiulė mano gyvenime. Daug ir grodavau, ir klausydavau, analizuodavau baroko kompozitorių kūrinius.

3. Lietuvių kompozitorių bendradarbiavimas su ansambliu „Musica humana“.

Ypatingai didelę reikšmę turėjo A. Martinaičio kūryba. Tai buvo vienas labiausiai mėgstamų mano kompozitorių. Bet visada buvo labai malonu atlikti savo šalies kompozitorių kūrinių premjeras. Kiekvienas kūrėjas įnešdavo kažką naujo į mūsų ansamblį.

4. Šio ansamblio reikšmė Lietuvos kultūrai.

Tikrai didelis pėdsakas paliktas mūsų kultūrai kaip baroko muzikos atlikėjų, nors paskui keičiantis ir plečiantis sudėčiai jau grojome ir kitų epochų kūrinius, bei šiuolaikinę lietuvių muziką, bet visgi svarbiausia tai, kad atgaivinome baroko muzikos žanrą. Taip pat svarbu ir mūsų lietuvių kompozitoriams turėti tokį ansamblį, kuriam galėtų dedikuoti parašytus kūrinius bei garsinti Lietuvą užsienio šalyse.

2. REPERTUARAS IR ŽANRO SPECIFIKA 1974-2000 m.

Ansambelis „Musica humana“ nuo pat susikūrimo pradžios nesustoja stebintis savo originaliomis koncertų programomis, kurios pritraukia klausytojų dėmesį. Ansambelis turi savitą repertuaro braižą ir laikosi savų tradicijų, bet nevengia eksperimentuoti ir atlikti ne tik baroko kompozitorių kūrinius, bet ir išplečiant ansamblio sudėtį atlieka ir kitų epochų kompozitorių kūrinius, o ypač daug dėmesio skiria lietuvių šiuolaikinės muzikos kompozitorių kūrybai. Šiame skyriuje apžvelgsiu kaip keitėsi ansamblio kūrybinis braižas, kokie buvo svarbiausi įvykiai nuo 1974 iki 2000 metų.

2.1. Ansamblio muzikinis braižas po šešerių kūrybinių metų

Nuo pirmojo ansamblio „Musica humana“ koncerto praėjus šešiams metams A. Ustinovas savo straipsnyje rašo: „Lietuvos TSR valstybinės filharmonijos senosios muzikos ansambelis „Musica humana“ gyvuoja jau šešeri metai. Per šį laikotarpį susiformavo ansamblio kūrybinis braižas, išaugo profesinis meistriškumas. Šis kolektyvas dažnas televizijos ir radijo laidų svečias, aukšto įvertinimo susilaukė pirmoji ansamblio įrašyta plokštelė. Kolektyvas aktyviai įsijungė į respublikos koncertinį gyvenimą – sugrota virš 200 koncertų, gastroluota beveik visuose šalies muzikiniuose centruose. Reikšmingu momentu kūrybinėje biografijoje tapo stažuotė tarptautiniuose interpretacijos meistriškumo kursuose Čekoslovakijoje 1978 metais.“

Ansambelis per šiuos 6 gyvavimo metus buvo paruošęs daugiau kaip dešimtį skirtingų programų. Tai senoji anglų, prancūzų, ispanų, italų muzika, atskiros teminės programos pašvęstos G. F. Handel, J. S. Bach, A. Vivaldi, F. Couperin kūrybai.

„Traktuojant kūrinius lietuvių artistų muzikavime juntama vidinė vienybė, retas ansamblinis savitarpio supratimas ir, aišku, nušlifluotas stilistinis pojūtis, gilus senovinės muzikos ypatybių, nacionalinių savitumų bei žanrinės specifikos supratimas...“¹⁶ „Lietuvių meistrai perteikė klausytojams tolimų laikų muzikos gilumą. Jie yra puikiai įvaldę subtiliausias išraiškos priemonės...“¹⁷

Gerų komentarų apie ansamblio atliktą programą negailėjo ir Jurgis Dvarionas: „Koncerte atlikta italų, prancūzų, vokiečių muzika parodė skirtingą negu italų požiūrį, perspektyvesnę kelio

---

¹⁶ A. Ustinovas (Maskva) „Muzikalnaja žiznj“ 1980m. Nr. 1

¹⁷ N. Andrageiska (Kijevas) „Večernyj Kijev“ 1978.10.25

kryptį. Nuodugniai tyrinėjant barokinio meno šedevrus, pagarbiai, laikantis griežto stilistikos reglamento, ieškoma didžiausios išraiškos. Atlikėjai, pabrėždami kadenciją ar moduliaciją, nesibijo saikingai pristabdyti muzikinį vyksmą. Siekiant autentiškumo, skoningai atgaivinamos improvizacinės ornamentikos šifravimo taisyklės. Perteikiant gyvybingą muzikos charakterį, drąsiai vartojama raiški tempų ir tembrų kaita. Toks šiuolaikiškas interpretavimas pateisina išraiškos priemonių gausą ir įvairovę.“¹⁸

2.2. Ansamblio „Musica humana“ repertuaro kaita po dešimties metų

Praėjus jau dešimt metų po ansamblio susikūrimo, ryškiai matome, kad ansamblio populiarumas tik augo, plėtėsi repertuaras, jį pastebėjo lietuvių kompozitoriai, kurie pradėjo kurti kūrinius šiam ansamblui. D. Zubačikienė apžvelgė to meto ansamblio kūrybinį laikotarpį. Per dešimtį gyvavimo metų (surengta daugiau nei 600 koncertų) susiformavo ansamblio kūrybinis braižas, išaugo profesinis meistriškumas, nusistovėjo savitas interpretacinis stilius. „Musica humana“ ne kartą dalyvavo radijo ir televizijos laidose, surengė kūrybinių vakarų LTSR meno darbuotojų rūmuose bei Maskvos kompozitorių sąjungoje. Savotiška sezono pabaigos tradicija tapo ansamblio koncertai Filharmonijos didžiojoje salėje.¹⁹

Šis kolektyvas sukaupė labai didelį ir įvairų repertuarą. Tai XVII – XVIII amžių Vakarų Europos ir kitų tautų baroko epochos kompozitorių kūryba, atskiros teminės programos. 1983m. koncertiniame sezone ansamblis padarė reikšmingą darbą – suredagavo ir atliko vieną iš sudėtingiausių baroko muzikos šedevrų – J. S. Bacho kūrinių „Muzikinė dovana“. Puikiai įvertintos trys ansamblio įrašytos plokštelės.

Ansamblio „Musica humana“ veikla, jo kūrybiniai laimėjimai vis labiau traukia ir lietuvių kompozitorių dėmesį, skatina naujus jų kūrybinius ieškojimus. Taip gimė nemaža kūrinių: J. Tamulionio „Meditacijos“ ir „Septynios meilės elegijos“, J. Širvinsko Kvartetas, O. Balakausko „Šokių siuita“ ir Variacijos fleitai ir klavesinui, F. Bajoro „Kalendorinės dainos“, B. Kutavičiaus „Du paukščiai medžių paunksmėje“, A. Martinaičio kantata-koncertas „*Cantus ad futurum*“ ir kt.

Ansamblis koncertavo įvairiuose Lietuvos Respublikos miestuose, dalyvavo daugelyje sąjunginių kamerinės muzikos festivalių: „*Muzykalnaja osen*“ Baltarusijoje, „*Marcišor*“ Moldavijoje, „*Ševernoje sijanije*“ Sibire, „*Alato*“ Vidurinėje Azijoje, „*Zolotaja osen*“ Kijeve.

¹⁸ Jurgis Dvarionas, „Kelias ir klystkeliai“ Literatūra ir menas 1980

¹⁹ D. Zubačikienė, recenzija „Musica Humana“ dešimtmečiui

Tobulinosi tarptautiniuose senosios muzikos interpretacijos kursuose Čekoslovakijoje, koncertavo Vengrijoje, Prancūzijoje.

Šio kolektyvo pasirodymuose dažnai dalyvauja žymios mūsų respublikos dainininkės – LTSR liaudies artistė G. Kaukaitė ir LTSR nusipelnusi artistė R. Maciūtė. Savo subtilia menine prigimtimi, puikiu kamerinio muzikavimo stiliumi šios solistės praturtino ne vieną ansamblio koncertą.

Tuo metu ansamblyje grojo – Algirdas Vizgirda. Eugenijus Piličiauskas. Jurgis Banevičius, Gediminas Kviklys.

Kritikai didžiai vertina senosios muzikos ansamblio „Musica humana“ profesinį meistriškumą, jo raiškų skambesį, subtilų skonį, artistiškumą.

Praėjus vėliau jau 20 metų po ansamblio pirmojo koncerto matome itin reikšmingus pokyčius. Ansamblio sudėtis plėtėsi prijungiant styginių instrumentų, taip išaugo repertuaro galimybės. Ansamblis nebeapsiribojo tik senąja ar baroko muzika, bet pradėjo groti ir klasicizmo bei romantizmo kompozitorių kūrinius. Dabar „Musica humana“ vadinamas kameriniu ansambliu ir iš jo pirmosios sudėties belikęs tik meno vadovas maestro Algirdas Vizgirda. Groja jis vienas ir su savo kameriniu ansambliu, džiugindamas ausį senąja Europos muzika: jau pagrota 12 šio ciklo programų. Dabar rengiamas J. S. Bacho „Atnašavimas muzikai“ apvainikuos šį didingą sumanymą. 1994 metasi žurnalistė Vida Bielskytė kalbino meno vadovą A. Vizgirdą:

Jau keleri metai „Musica humana“ nebesivadina senovinės muzikos ansambliu...

- Jau 5 ar 7 metus grojame tokios sudėties. Esu linkęs eksperimentuoti ir nenorėčiau užsidaryti keturių žmonių muzikavimo rate. Pasikviesdami styginių iš kamerinio ir simfoninio orkestrų, darome įvairesnį repertuarą ir suformuojame ansamblį tokios sudėties kaip XVII-XVIII a.: 2-3 pirmieji smuikai, 2 antrieji, altas, violončelė ir vietoj kontraboso pas mus groja fagotas, kuris suteikia nepaprastai tikslią artikuliaciją ir papuošia violončelių spalvą. Galime groti įvairią ir įdomią skirtingų amžių muziką – baroką ir klasiką. Todėl ir pasivadinome kameriniu ansambliu.

Turėjote didingų sumanymų. Kaip sekėsi juos įgyvendinti?

- Prieš 3 metus sudarėme 13 programų ciklą „Senoji instrumentinė ir vokalinė Europos muzika“. Grojame priešpaskutinę programą. Kaip plėtojosi baroko menas, taip mes ir grojame, atlikdami gražiausius ir vertingiausius Italijos, Prancūzijos, Anglijos ir Vokietijos kompozitorių kūrinius. Parengėme tris itališkos muzikos koncertus, paskui prancūziškos. Skambėjo F. Koperenas, J. F. Ramo, J. B. Bomortjė, Z. Blazė, Ž. B. Liojė, paskui kelias programas skyrėme

Anglijai – šaltokiems, savotiškiems J. Daulendui, H. Perseliui. Ir užbaigėme Vokietijos muzika, nes ja baigiasi barokas – J. S. Bachas, S. F. Telemanas, F. Hendelis. Po to prasidėjo klasicizmo epocha. Dar norėjome groti Rytų Europos muziką, tačiau sunkoka gauti natų. Gal čekų, vengrų ar lenkų, LDK muziką pagrotume, nes XVI-XVII a. Vilniuje buvo statomos itališkos operos, salėse skambėjo muzika. Deja, maža išliko to meto muzikinės literatūros.

Jūsų pagrota vokiško baroko muzika turėjo didelį pasisekimą.

- Šitos programos koncertuose skambėjo du gražiausi J. S. Bacho Brandenburgo koncertai – penktasis fleitai, smuikui, klavesinui ir ketvirtasis – dviem fleitoms, smuikui ir styginiams. Labai papuošė šį koncertą nuostabaus muzikanto A. Ančerevičiaus grojimas mažiau žinomo kompozitoriaus J. F. Fašo koncerte fagotui šviesia C – dur tonacija. Ir taip pat mes grojome K. F. Bacho Trio sonatą dviem fleitoms ir basso continuo. Ir sunkoka patikėti, ar tai iš tiesų yra J. S. Bacho muzika, nes ji rafinuotesnė. Paskutinis ciklo koncertas būtų J. S. Bacho „Muzikinė auka“. Tai mūsų tryliktoji programa. Su ja kitą pusmetį keliausime po Lietuvą. Mūsų koncertas būtų pirmasis restauruotoje mažojoje filharmonijos salėje.²⁰

2.3. Ansamblis po 25-erių metų sukakties

Po 25-erių metų ansamblis „Musica humana“ vis dar nenustojo stebinti savo originalumu, profesionalumu ir meile muzikai. Ansamblio vadovas kupinas naujų idėjų, kurios džiugina muzikos melomanus. 1999 metų verbų sekmadienio vakarą pilnutėlėje Vilniaus liuteronų bažnyčioje skambėjo J. S. Bacho „Pasija pagal Morkų“. Šiuo koncertu pradėtas kelių programų ciklas, skirtas ansamblio „Musica humana“ kūrybinės veiklos 25-mečiui. Ansamblis vis dar atsidavęs senajai muzikai, tačiau propaguoja ir šiuolaikinę lietuvių kompozitorių kūrybą. „Musica humana“ muzikavimas pasako daug daugiau – pasiekta branda, tobula atlikimo technika, o pasak vieno danų laikraščio, „... ansamblis „Musica humana“ tobulai įvaldęs tai, kas gyvybiškai svarbu, - muzikos meno išraiškos laisvę...“²¹

N. Petročenko koncerto recenzijoje rašė: „Koncertas maloniai nustebino. Pirmiausia ansamblio „Musica humana“ gretos buvo praplėstos iki barokinio orkestro. Į pagalbą pasitelkti

---

²⁰ Vida Bielskytė, „Prasmė atnašauti muzikai Paryžiuje ir Panevėžyje“, 1994.01.07 nr.4 Tiesa

²¹ Poul Ortved Lund, „Bornholms Musikfestival, 1995m

puikūs atlikėjai iš kitų profesionalių kolektyvų. Išvydome ar vieną senosios muzikos puoselėtoją – chorą „Aidija“ (vadovas – Romualdas Gražinis). Įdomu buvo išgirsti ne tik vokalo meno meistrus – nuolatinę ansamblio „Musica humana“ solistę Reginą Maciūtę ir taip pat dažnai su šiuo ansambliu koncertuojantį Algirdą Janutą, - maloniai nustebino ir jauna, dar studijuojanti, bet puikiu balso tembru pasižyminti, subtiliai muzikali Liora Grodnikaitė (mecosoranas). Gražus muzikų būrys, vadovaujamas dirigento R. Gražinio, atvėrė mums kiek kitokį, Lietuvoje gal dar ne visiems priimtina J. S. Bacho oratorinio žanro muzikos pasaulį – kamerišką, grakštų, didingą, bet ne pompastišką, kupiną rimties ir ekspresijos, o kartais ir žaismės, neperžengiančios banalaus buitiskumo ribos. Iš dalies tokiame atlikime įtakos turėjo ir pats kūrinys. „Pasija pagal Morkų“ parašyta vėliau už garsiąsias „Pasija pagal Joną“ ir „Pasija pagal Matą“, be to, jos apimtis ir struktūra daug paprastesnė. „Pasijoje pagal Morkų“ yra tik penkios arijos ir septyni chorai. Beje, šio kūrinio partitūros neturime, tačiau įrodyta, kad penki jo numeriai yra „Gedulo odėje“. Spėjama, kad ši pasija sukurta autoparodijos metodu. Kita vertus, taip kameriškai atliekant „Pasiją pagal Morkų“ artėjama prie autentiško senosios muzikos atlikimo, formuojamas kitoks – apribotas nuo romantinės tradicijos – jos suvokimas, ir tai geras ženklas.,

„Visų atlikėjų muzikavimas iš esmės paliko labai gerą įspūdį. Baroko orkestras griežė darniai ir labai stilingai, kiekvienai preciziškai artikuliuojamai natai, natų grupei ir frazei suteikė atitinkamos ekspresijos. Raiškiai, įtaigiai ir stilingai dainavo Regina Maciūtė, Algirdas Janutas. Jaunajai debutantei kiek trukdė jaudulys, tačiau tai atpirkė dainininkės muzikalumas, gražus balso tembras ir teisingas garso formavimas. Kuklus, bet gana reikšmingas atliekant šį kūrinį yra choras „Aidija“ įrodė, kad J. S. Bacho muzika neturi skambėti labai garsiai. Svarbiau yra garso kokybė, teksto artikuliacija ir frazuotė, ko, beje, ir pakanka skambesio pilnatvei pasiekti.“²²

Kitoje šio koncerto recenzijoje V. Markeliūnaitė rašo: „Autentiška šio veikalo partitūra dingusi, tačiau pagal išlikusį Picanderio tekstą ją pavyko restauruoti (radus pėdsakų kituose J. S. Bacho kūrinuose). Vokalinės ir prasminės linijų grožiu ypač išsiskyrė choras, įrėminęs ne tik visą veikalą, bet ir kiekvieną solo ariją, atlikęs jungiamuosius epizodus. Keičiantis tempams, būsenoms neprapuolė nė viena frazė ar jos pabaigos arabeska, pauzė, prasminis teksto akcentas. R. Gražinio vadovaujamas kolektyvas, laimei, suvokia, jog įtaigos galima pasiekti ir nerėksminga artikuliacija: išraiškos pajėgos glūdi subtilesnės interpretacinės technikos, meninės strategijos kloduose.“

„Manau būtų neetiška priekabiau narstyti tik šiam vienam koncertui „susibėgusio“ margo baroko orkestro interpretacijos detales; nors ir jo griežime pastebėtina skoningų, stilistiškai gražiai

---

²² Nora Petročenko „7 meno dienos“ 1999m.

suvaldytų dalykų. Viena aišku, kad šis puikus „Musica humana“ vadovo A. Vizgirdos sumanymas įrodė porą dalykų. Pirmas: linkusių pasinerti į senosios muzikos gelmes – tiek atlikėjų, tiek ir publikos – turime nemažai, būtina tą daryti sistemingiau – šitiek dar neatliktų ar retai skambančių nuostabių baroko opusų. Antras: minėtiems atlikėjams reguliariau repetuojant ir rengiant daugiau analogiškų projektų galėtume didžiuotis dar svaresniais rezultatais.“²³

2.4. Dešimties programų ciklas „Baroko kelias“

Nacionalinės filharmonijos kamerinės muzikos ansamblis „Musica humana“ 1996 metais surengė dešimties programų naują ciklą „Baroko kelias“. Pirmasis koncertas buvo surengtas senuosiuose Chodkevičių rūmuose, dabartiniame Vilniaus paveikslų galerijoje. Tuomet ir buvo pristatyta „Musica humana“ nauja programa „Baroko kelias“. Tai pirmoji lietuvių kultūros akcija, inspiruota tokio pat pavadinimo Europos Tarybos programos, paskelbtos prieš aštuonis metus. Nors ir pavėluotai, į ją įsitraukia buvę okupuoti Baltijos kraštai, leisdami sukurti vientisą reprezentacinę Europos baroko kultūros erdvę. Tai įvairiapusiška ne vienerių metų programa, populiarinanti baroko muzikos, architektūros, vaizduojamojo ir kitų menų grožį. Ji skatina greičiau restauruoti architektūros paminklus, galinčius tapti baroko kultūros židiniais.

Vilniaus paveikslų galerijos meninės atmosferos dalimi tampa prof. Algirdo Vizgirdos vadovaujamas „Musica humana“ ansamblis. Pasak profesoriaus, jų atliekami baroko, taip pat XVII-XVIII a. Vilniaus dvaruose skambėjusi muzika turėtų priminti ir to meto ištaigingą, prestižinę aplinką – puikius paveikslus, gobelenus, foliantų tomus, puošnius kostiumus ir šventes. Žmogiškų katastrofų ir stresų nestigo niekad. Nuo jų, pasak A. Vizgirdos, gelbėjo muzika.

Taip pat ansamblis Panevėžyje sugrojo visas „Senosios Europos muzikos“ 12 programų, skambėjo patys geriausi instrumentinės muzikos pavyzdžiai, žavėjo grakščios arijos ir arijetės. „Baroko kelio“ pirmojo koncerto programoje – J. S. Bacho Trio-sonatos, solinės sonatos fleitai, obojui, violončelei ir vokalinė muzika. Arijas iš „Pasijų pagal Joną“ ir „Vestuvinę kantatą“ su „Musica humana“ dainavo dainininkė Regina Maciūtė.²⁴

---

²³ Vytautė Markeliūnaitė, „Dienovidis“, Margas lapas, 1999m.

²⁴ Vida Bielskytė, „Laisvalaikio valanda“, 1995m.

Algirdo Vizgirdos vadovaujamas kamerinis ansamblis „Musica humana“ atliko penktą ciklo „Baroko kelias“ programą, skirtą G. F. Hendeliui. Programa sudaryta iš kūrinių, kurie įvairiapusiškai atspindėjo ir turtingą Hendelio kūrybą.

Pasak muzikos kritiko Tomo Bačiukonio „nedažnas ir gan originalus sumanymas tokį koncertą pradėti keturbalsiam ansamblui aranžuota orkestrine uvertiūra „Riccardo I“. Atlikėjai subtiliai išryškino prancūzišką uvertiūros stilių – punktyrinę ritmiką, susieta su laisvu frazės „kvėpavimu“ ir raiškia barokine retorika. Čia pasiteisino ir boso dubliavimas violončele ir fagotu. Raimundas Jasiukaitis skoningai stilizavo barokinę griežimo styginiais maniera. Taip stilingai violončele atliekamą *basso continuo* Lietuvoje išgirsi labai retai... Beveik idealiai intonaciniu ir artikuliacijos požiūriu su violončele susiliejo Šarūno Kačiono fagotas, tembriškai praturtindamas boso liniją. Sonatoje obojui ir *basso continuo* F – dur sodri boso linija retkarčiais gožė labai minkštą ir lankstų Romualdo Staškaus obojaus skambėjimą, todėl būtent atliekant šį kūrinį gal vertėjo palikti tik vieną bosinį instrumentą, pavyzdžiui, - fagotą. Galbūt dėl boso ir solinių balsų balanso reikėtų pakoreguoti ir kai kuriuos Trio sonatos A – dur op. 5 Nr. 1 epizodus. Tai palyginti mišraus, itališko ir prancūziško stiliaus kūrinys, kuriame dominuoja pastarasis. Todėl boso dubliavimas iš esmės teisingas ir stiliaus, ir maneros, ir tembro požiūriu. Pasak A. Vizgirdos, Algirdas Janutas yra kone vienintelis Lietuvoje vokalistas, taip profesionaliai besigilinantis į baroko vokalo specifiką. Tuo galima buvo įsitikinti jau pirmoje koncerto dalyje išgirdus jo atliekamas daugiau negu populiarias opuso „Xerxes“ arijas „*Ombre mai fu*“ ir „*Ditacere*“ bei ariją iš oratorijos „*Belshazzar*“. Suprantama, ne viskas, kas sumanyta, iš pirmo karto pavyksta, nes ne viskas čia taip paprasta. Kad ir kaip stilingai yra griežiama, aukštesnis šiuolaikinių instrumentų derinimas (440-442 Hz, o ne 415 Hz, kaip barokinių) daro įtaką ir pačiam vokalui, ir bendriesiems interpretacijos dalykams. Tačiau iš esmės buvo teisingai sumanyti svarbiausi interpretacijos elementai, atspindintys baroko muzikos kalbos specifiką, - artikuliacija, ornamentika, frazių ir smulkioji retorika, dinamika. Įsiminė stilinga ir iškalbinga vokalo ornamentika, dinaminiai niuansai.“

„Antrą koncerto dalį pradėjo Gediminas Kviklys – jis vargonais pagrojo uvertiūrą „*Admeto*“, kuri priminė beveik legendinį vargonų improvizatoriaus Hendelio talentą. Itin improvizacinė uvertiūra labai pagyvino antrąją dalį. Tai, kad jai vėl būdingi prancūziško stiliaus bruožai, visai programai suteikė formos simetrijos ir išbaigtumo.“²⁵

---

²⁵ Tomas Bakučionis, „Septynios meno dienos“, 1998

Pasak T. Bakučionio A. Vizgirdos atliekama Sonatos fleitai ir *basso continuo* C – dur, priminė barokinės skersinės fleitos (*flauto traverso*) skambėjimą, nors įdomu, kad Hendelis šią sonatą parašė išilginei fleitai (*flauto dolce*). A. Janutas dar atliko ir tris bažnytines „angliškas“ arijas, paskutinė „*Alleluja*“ buvo tarsi vokalo virtuoziško katalogas. Koncertas buvo baigtas Trio sonata F – dur, op.5 Nr.6.

Tuo laiku muzikos kritikai pastebėjo gana ryžtingą ansamblio posūkį labiau autentiškos, stilistiškai motyvuotos interpretacijos link. Ko gero, tai – geriausias kūrybiškumo įrodymas.

„Algirdas Janutas dalyvavo šioje programoje neatsitiktinai. Ansamblio sumanytas ciklas, juolab ši programa, teikia vilčių, kad Lietuvoje bus pralaužti didesni šioje srityje ledai, nes akivaizdu, kad, palyginti su kitų kraštų menininkais, dar daugelis lietuvių profesionalų nepatyrę ir neišprusę. Net neturint originalių barokinių instrumentų galima atskleisti daug šios muzikos esminių, specifinių dalykų. Pradžia kiekvienam profesionalui – noras sužinoti. Manau, bent dalį to smalsumo „*Musica humana*“ tikrai patenkino...“²⁶Savo mintimis koncerto recenzijoje dalinosi T. Bakučionis.

J. S. Bacho „Muzikinė auka“ c – moll BWV 1079 1999 metais Panevėžio dailės galerijoje atliko ansamblis „*Musica humana*“, A. Vizgirda, R. Staškus, R. Jasiukaitis, G. Kviklys taip pat dalyvavo Audronė Vainiūnaitė (smuikas), Vitalija Raškevičiūtė (altas), Alfonsas Ančerevičius (fagotas). „Muzikė auka“ – tai dviejų ričerkarų (fugų), dešimties kanonų ir trio-sonatos ciklas. Kartu su Kanoninėmis variacijomis vargonams Kalėdų giesmės „*Vom Himmel hoch, a komm ich her*“ tema, „Fugos menu“, „Muzikinė auka“ yra J. S. Bacho paskutiniųjų kūrybos metų vienas didžiųjų ciklų, pagrįstu vienos temos idėja ir kanono principais. Tobula absoliučiosios muzikos įvairovė vienovėje, įstatymo ir laisvės, griežtų polifonijos taisyklių ir begalinės kūrybinės vaizduotės darna.

J.S. Bachas nenurodė (išskyrus sonatą) „Muzikinės aukos“ kūrinių atlikėjų sudėties, nelabai aiški ir kūrinių seka, todėl atlikimo praktikoje šie dalykai įvairuoja; bene dažniausiai pasitaikantys kūrinių eilės tvarkos tipai yra šie: ciklą įrėmina abu ričerkarai ir sonata, arba – ciklą įrėmina ričerkarai, o sonata atsiduria jo viduryje. „*Musica humana*“ pasirinko pastarąjį tipą ir vadovavosi

---

²⁶ Tomas Bakučionis, „Septynios meno dienos“, 1998

Ludwigo Landshoffo parengtu Peterso leidyklos Leipcege „Muzikinės aukos“ leidiniu, tačiau šiek tiek pakeitė kūrinį seką bei 2-ojo kanono atlikėjų sudėtį.²⁷

2.5. XX a. Lietuvių muzika

Itin reikšmingą vietą ansamblio „Musica humana“ repertuare užima XX a. lietuvių kompozitorių kūryba. Ne vienas kompozitorius dedikavo savo kūrinius šiam ansamblui, taip pat ansamblio nariai buvo daugelio kūrinių pirmieji atlikėjai. Jų repertuare galime rasti šių kompozitorių kūrinius:

Algirdo Martinaičio pjesę obojui, violončelei ir klavesinui „Meilės verksmažolė“, lietuvių muzikos šedevrą „*Cantus ad Futurum*“ ir 2000 metais parašytą vieną nepaprastą kūrinį – „*Musikalisches Opfer*“ („Muzikinė auka“).

Juozo Širvinsko Kvartetą, Osvaldo Balakausko „Šokių siuita“, „Devynis Šaltinius“ obojui, klavesinui ir violončelei, Jono Tamulionio „Septynios meilės elegijos“ pagal J. Marcinkevičiaus eiles, Vytauto Juozapaičio Koncertą fleitai, obojui, violončelei ir klavesinui, Jurgio Juozapaičio dainų ciklą „Vaikystė“, Justino Bašinsko „Apuoko valanda“, Vidmanto Bartulio „Auksinių debesų lietus“, „Felikso Bajoro „Darbo ir Kalendorinės dainos“, Povilas Dikčius sukūrė koncertinį kūrinį smuikui (Raimundui Katiliui) ir ansamblui.

Julius Juzeliūnas ansamblui dedikavo „*Floboklavio*“, premjera 1989 metais. Broniaus Kutavičiaus „Medžių kova“, Mindaugo Urbaičio „*Celebrabo te, Domine*“ ir „*Der Fall Wagner*“.

1996 metais ansamblis dalyvavo festivalyje „*Vale of Glamorgan*“ Didžiojoje Britanijoje. Du lietuvių kompozitorių kūriniai buvo parašyti būtent šiam festivaliui. Tai – Mindaugo Urbaičio „*Celebrabo Te, Domine*“ ir Broniaus Kutavičiaus „Medžių kova“.

Mindaugo Urbaičio „*Celebrabo Te, Domine*“ dviem sopranams ir kameriniam ansamblui parašytas pagal įvairių psalmių tekstus. „Dabar mane labiausiai domina paprasta, natūrali muzika. Gali atrodyti, kad ji nereikalauja jokių pastangų klausytis, bet labai daug pastangų reikalauja iš atlikėjų. Manau, kad paprasta, diatonine muzika galima pasakyti kai ką reikšminga ir svarbaus“,²⁸ - taip apie šį kūrinį atsiliepia pats kompozitorius. M. Urbaitis niekada nesiekė perrašyti muzikos

²⁷ Jonas Bruveris, koncerto programėlė „Laisvės gynėjams atminti“, Panevėžio dailės galerija 1999m.

²⁸ Gintaras Grajauskas, recenzija „Po Velso – Klaipėda“, 1996m.

istorijos intriguojančiomis naujovėmis. Kaip intelektualus, puikiai informuotas profesionalas, jis nuosekliai, nuo savo laiku daug triukšmo sukėlusio Trio melodiniams instrumentams – „klasikinio urbaitiško“ minimalizmo – kūryboje diagnozuodavo naujausius šios multikultūrinio konteksto nulemtos stilistinės srovės pokyčius neuromantizmo, neotonalumo, naujosios etninės muzikos ar abstraktesnio „naujojo dvasingumo“ link, kai postmoderniame kontekste sugrįžta ilgaamžės religinės muzikos tradicijos. M. Urbaičio naujasis opusas „Celebrabo Te, Domine“ potencialiai lyg ir religinė muzika: psalmių tekstai, harmonijos paprastumas, diatonika, nuolat pasikartojantis harmoninis ritmas, aiški chorališka melodika.²⁹ Pasirinktų psalmių tekstų kompozitorius nenurodė, tad galima manyti, jog autoriui teksto prasmė nėra svarbi arba ji susilieja į pavadinimo frazę. Žodžiai šiuo atveju tampa medžiaga dainininkėms. Jos turi iš jų nulieti diatonišką, kontempliatyviai melodingą, tarsi sąmoningai minimalistų klasikų menantį kūrinį, reikalaujantį iš atlikėjų nemažai pastangų.³⁰

Antroji premjera – Broniaus Kutavičiaus „Medžių kova“ sopranui ir kameriniam ansamblui, parašytas pagal senovės keltų tekstus. B. Kutavičiaus muzika beveik visuomet veikia labai stipriai. Rašydamas festivalio užsakymu kūrinį „Medžių kova“, kompozitorius kurį laiką buvo pasinėręs į valų istoriją bei mitologiją, ieškodamas pirmapradžio įvaizdžio, kuris paprastai padiktuoja jam ir tam tikras garso idėjas. Juo tapo VIII amžiaus valų bardo Taliesino tekstai, įprasminėti kaip visuomet labai funkcionalia ir semantiškai tikslia forma: lyg iš kokių giesmių nuotrupų suldyta vokalinė partija – solo epizodai derinami su instrumentiniais fragmentais, repetityviniu pagrindu plėtojama intensyvinimo ir redukcijos būdu. Kerintis B. Kutavičiaus paprastumas, nepamirštant kaip visuomet ir ypatingų gestų publikai: finalinė fonogramos giesmė pritrenkė nesenkančia kompozitoriaus išmone – efektyvumas šimtaprocentinis. Kūrinys atliekamas vokiečių kalba, nes būtent šia kalba kompozitorius aptiko tekstus ir nepanoro neprofesionaliai versti. Kutavičius nusprendė parašyti 7 dalių kūrinį kryžių ir trikampių formomis. Jis skirtas ansamblui „Musica humana“. Kryžių ir trikampių formos ant penklinės sunkino muzikos struktūrą, todėl kompozitorius nutarė sukurti paprastas minimalistines ritmo ir melodijos intervalų formules. Žodžio ir garso ryšys buvo daug intensyvesnis nei atliekant Urbaičio opusą. Todėl, matyt, muzika atrodė įtaigesnė, tačiau per daug skirtingas yra abiejų kūrinių stilius, kad būtų galima juos taip lengvai lyginti. Kiekvienas yra tikras savo autoriaus kūdikis.³¹

²⁹ Daiva Budraitytė, „Mūzų malūnas, Lietuvos rytas, 1996

³⁰ Karina Firkavičiūtė, Žodžiai ir garsai „XX a. muzikoje“, 7 meno dienos. 1996

³¹ Karina Firkavičiūtė, Žodžiai ir garsai „XX a. muzikoje“, 7 meno dienos. 1996

Algirdo Martinaičio kantata-koncertas dviem sopranams ir kameriniam ansambliui „*Cantus ad futurum*“, „Giesmė ateičiai“. Sukurta 1982 m., ji vainikavo autoriaus vadinamąjį gamtos ciklą ir tapo visos neoromantikų kompozitorių kartos manifestu, išreiškiančiu jos estetiškes ir etines nuostatas, jausmus, baimes ir viltis. Kantatos – koncerto trys dalys („Dešiniojo sparno kanonas“, „Paukščių takas“, „Kairiojo sparno kanonas“) – kaip pačios gamtos judėjimas spirale: iš pradžios į naują pradžią. Kraštinių dalių lotyniškas tekstas tai kreipiniai į paukščius (iš Raudonosios knygos), užkalbėjimai – giedokit, būkit su mumis, neapleiskit mūsų namų... Iškart pagaunanti rami, iš tolo ataidinti vargonų melodija su pasikartojančias jos frazes jungiančiu išraiškingu klavesino motyvu, neskubri muzikos tėkmė, palaipsnis skambesio intensyvumo, įtampos didėjimas, melodijos intonacinės struktūros sąlygojamas giedojimas „su ašara balse“... Tai savotiškas sakrališkas vyksmas, ritualas. Vidurinioji, judresnė dalis (tekstas sukomponuotas iš lietuvių liaudies šienapjūtės ir rugiapjūtės dainų, raudų, sutartinių, jų garsažodžių) – trapios, lengvai pažeidžiamos paukščių būties misterija, natūraliai pereinanti į III dalį (jos pirmieji taktai – viso kūrinio pagrindinė kulminacija) – dinamizuotą reprizą su fleitos solo – žūstančio vienišo paukščio riksmu finale. Tai „*Requiem*“ išnykstantiems paukščiams. Himnas gamtos didybei, visų pradžių pradžiai.³²

Dėl meninio sumanymo unikalumo, aktualios temos ir jaudinančios, emociškos jos muzikinės išraiškos kantata-koncertas yra spėjęs pelnyti klausytojų pripažinimą, tapęs dainininkų G. Kaukaitės ir R. Maciūtės (joms dedikuotas), ansamblio „*Musica humana*“ repertuariniu kūrinium. A. Martinaičio – jo „Giesmės ateičiai“, galime pajusti individualioje kompozitoriaus kalboje glūdinčius B. Kutavičiaus teminius klotus, „mesianiškų“ paukščių giesmes. Anais 1982-aisiais tai buvo kažkas ypač trupu, skausminga, lietuviška, todėl ir lyriška. Šiandien ši muzika skamba rūsčiau ir griežčiau, į ją prasiskverbė civilizacijos įtampa ir tempai, populiariosios muzikos sąlygoti ryškūs ir paprasti ritmai. Muzika ta pati, o kontekstas jau kitas. Tačiau veikia ji vis taip pat stipriai. Beje, ši A. Martinaičio partitūra lėmė kamerinio ansamblio „*Musica humana*“ kelionę į Velsą (Didžioji Britanija), festivalį „*Vale of Glamorgan*“ – ja atkakliai rūpinosi šio festivalio meno vadovas kompozitorius Johnas Metcalfas, įsitikinęs, kad jokie užsienio atlikėjai nesugebės perteikti ypatingos šio kūrinio stilistikos. Iš tiesų „*Musica humana*“ tai gali.³³

Nacionalinės filharmonijos „XX amžiaus muzika“ ciklo koncerte klausytojai galėjo paklausyti kamerinės muzikos ansamblio „*Musica humana*“ ir dainininkės Gintarės Skėrytės muzikavimo. Skambėjo šiuolaikinių lietuvių kompozitorių kūriniai: O. Balakausko „Devyni

³² Rimantas Šmulktys, 1987

³³ Daiva Budraitytė, „Mūsų malūnas, Lietuvos rytas, 1996

šaltiniai“ obojui, violončelei ir klavesinui (1974), A. Martinaičio „Rojaus paukščiai“ violončelei ir fonogramai (1981), B. Kutavičiaus kantata „Du paukščiai girių ūksmėj“ sopranui, obojui, parparuotam fortepijonui ir magnetofono juostai pagal R. Tagorės tekstą (1978) bei F. Bajoro „Dzūkų dainos“ sopranui, fleitai, obojui, violončelei, fortepijonui ir klavesinui (1982-1984). Pastarasis kūrinys kaip trilogija („Darbo dainos“, „Meilės dainos“ ir „Kalendorinės dainos“) buvo atliktas pirmą kartą.³⁴

O. Balakausko „Devynis Šaltinius“ obojui, klavesinui ir violončelei – savitos derminės sistemos kūrinį. „Tai kūryba, artima M. K. Čiurlionio drobių polifonijai“, - taip apibūdino O. Balakausko muziką F. Bajoras. Santūri minčių ir emocijų išraiška, ryšiai su lietuviška muzika ir jos tradicijomis artimi ne vienam šio koncerto kūriniui. Kokia graži senoji lietuvių liaudies daina, bene pirmą kartą išgirdo F. Bajoro kūriniuose, pagarbiai jas savaip įprasminus. Šį kartą koncerte skambėjo F. Bajoro ciklo „Dzūkų dainos“ (1982-1984) premjera.

. B. Kutavičius, sukūręs kantatą „Du paukščiai girių ūksmėj“ sopranui, obojui, parparuotam fortepijonui ir magnetofono įrašui (1978), naujų prasmų ieškojo R. Tagorės poezijoje ir kartu surado naujų derinių, neįprastų efektų, vokalą derinant su instrumentais. Naujų išraiškos priemonių kompozitorius ieško užmirštuose garsuose ir daiktų skambėjime kurdamas muziką ne tik liaudies instrumentams, bet ir akmenims, moliniams būgneliams, skambančiam stiklui.

Poeto Marcelijaus Martinaičio brolio – kompozitoriaus Algirdo Martinaičio – lyrišką prigimtį ir muzikos ieškojimus atspindi net ir kūrinių pavadinimai: „Paskutinių sodų muzika“, „Meilės verksmažolė“, „Negrižtantis koncertas“, „Rojaus paukščiai“.

Pasak muzikologės B. Leščinskos „nuosekliai sudaryta programa, pradėta kameriškesniais instrumentiniais kūriniais padėjo geriau suvokti skambėjusią muziką. Bene įdomiausia buvo pasiklausyti G. Skėrytės interpretuojamų B. Kutavičiaus ir F. Bajoro opusų, kurie daugeliui melomanų iki šiol labiau asocijuojasi su G. Kaukaitės balsu. Skirtingas ne tik šių dainininkų balso tembras, bet ir temperamentas. G. Skėrytės balsas skaidresnis, galbūt paslankesnis, ir jos sceninis įvaizdis visuomet būna šviesus, tarsi pakylėtas nuo žemiškų rūpesčių.“

Taigi ir preciziškai atliekamuose B. Kutavičiaus bei F. Bajoro kūriniuose buvo labiau pabrėžiami „meninės tikrovės“ aspektai, objektyvus muzikos grožis, o ne tiesioginės žodinio

---

³⁴ Vida Bielskytė, straipsnis „Ne tik du paukščiai paunksnėje“, 1997m.

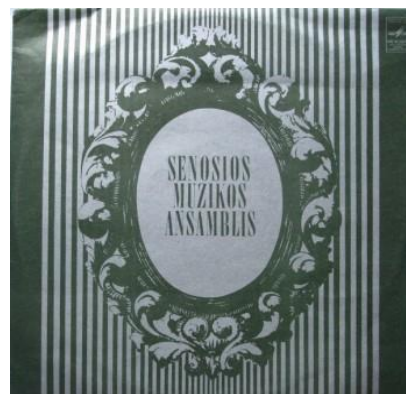
teksto prasmės („Du paukščiai girių ūksmėj“) arba akivaizdžios sąsajos su folkloru („Dzūkų dainos“).³⁵

2.6. Įrašų leidyba

Ansamblis „Musica humana“ savo pirmąją vinilinę plokštelę išleido 1978 metais. Joje galime išgirsti baroko epochos kompozitorių kūrinius, atliekant pirmosios ansamblio sudėties. Tai – Algirdas Vizgirda (fleita), Juozas Rimas (obojus), Jurgis Banevičius (violončelė), Julius Andrejevas (klavesinas). Plokštelė taip ir pavadinta – „Senosios muzikos ansamblis“.

Šioje plokštelėje skamba:

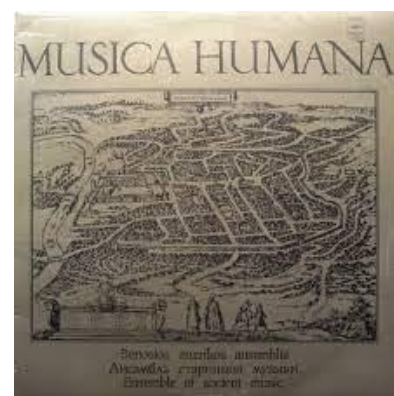
1. J. B. Loiellet - Trio Sonata Fleitai, Obojui Ir Basso Continuo
2. G. Ph. Telemann - Duetas Fleitai Ir Obojui D-dur
3. G. Ph. Telemann - Skerco Nr. 1 Fleitai, Obojui Ir Basso Continuo
4. J. M. Leclair - Trio Sonata Fleitai, Obojui Ir Basso Continuo
5. A. Vivaldi - Koncertas Fleitai, Smuikui Ir Basso Continuo

Antroji ansamblio vinilinė plokštelė pasirodė 1982 metais. Joje taip pat galime pasiklausyti baroko kompozitorių kūrinių, atliekant jau kiek pasikeitusios ansamblio sudėties. Obojininką Juozą Rimą pakeitė Obojininkas Eugenijus Piličiauskas.

Plokštelėje skamba:

1. A. Corelli - Trio Sonata d – moll, Op. 3 No. 5
2. A. Corelli - Trio Sonata e - moll, Op. 2 No. 4
3. A. Vivaldi - Concerto D - Dur, RV 84
4. F. Couperin - Trio Sonata g – moll "L'Astrée"
5. J. B. Loeillet - Trio Sonata c - moll, Op. 1 No. 5

³⁵ Beata Leščinska, "Mūzų malūnas", Lietuvos rytas, 1997

1984 metais ansamblis „Musica humana“ išleido trečiąją vinilinę plokštelę pavadinimu „17 – 18 amžiaus vokiečių muzika“. Atlikėjai: Algirdas Vizgirda (fleita), Eugenijus Piličiauskas (obojus), Jurgis Banevičius (violončelė), Gediminas Kviklys (klavesinas).

Plokštelėje skamba:

1. J. J. Quantz - Trio-Sonata g – moll
2. J. J. Quantz - Trio-Sonata D - dur
3. G. F. Handel – Trio-Sonata D- dur
4. C. Ph. E. Bach – Dvylika mažų dvibalsių ir tribalsių pjesių

1985 metais ansamblis „Musica humana“ išleido vinilinę plokštelę kartu su sopranu Giedre Kaukaite.

Plokštelėje skamba:

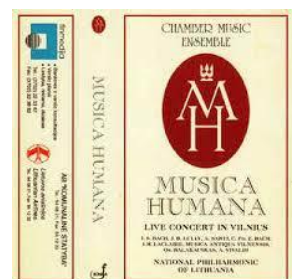
1. A. Scarlatti – arija „Žibuoklės“ („Le Violette“)
2. A. Caldara – „Selve Amiche“
3. J. Dowland – „Shall I Strive With Words To Move?“
4. J. Dowland – „Love Those Beams“
5. J. Dowland – „Sweet Stay Awhile“
6. D. Sarri – „Sen Corre L'Agnelletta“

Ansamblis „Musica humana“ 1996 metais išleido savo pirmąją kasetę pavadinimu „Gyvas koncertas Vilniuje“. Šioje plokštelėje įrašyti baroko, klasicizmo, bei lietuvių kompozitoriaus O. Balakausko kūriniai. Taip pat pasikeitė ir kai kurie ansamblio muzikantai. Kūrinius atlieka: Algirdas Vizgirda (fleita), Romualdas Staškus (obojus), Raimundas Jasiukaitis (violončelė), Gediminas Kviklys (klavesinas), bei Juditas Leitaitė (sopranas).

Kasetėje skamba:

1. J. S. Bach – Trio Sonata g – moll
2. J. B. Lully – arija iš operos „Thésée“
3. A. Sarti – arija iš operos „Gulio Sabino“
4. Anonimas – šokių siuita „Musica Antiqua Vilnensis“

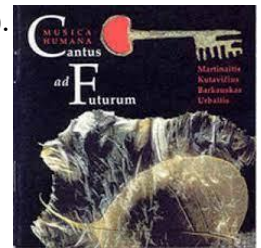

5. C. Ph. E. Bach – Trio Sonata a – moll
6. J. M. Leclair - "Deuxieme Recreation De Musique" Op. 7
7. O. Balakauskas – Šokių siuita
8. A. Vivaldi – Koncertas F – Dur

1998 metais ansamblis „Musica humana“ išleido XXa. lietuvių kompozitorių kūrinių CD albumą. Ansamblis buvo pirmasis, kuris atliko šių kūrinių premjeras. Tuo metu ansamblyje grojo: Algirdas Vizgirda (fleita), Romualdas Staškus (obojus), Raimundas Jasiukaitis (violončelė), Gediminas Kviklys (vargonai), taip pat dalyvavo Eleonora Karcub (klavesinas), Saulius Astrauskas (perkusija), Regina Maciūtė ir Sigutė Stonytė (vokalas).

CD albume skamba:

1. Algirdas Martinaitis – „Cantus Ad Futurum“
2. Bronius Kutavičius – „Medžių kova“
3. Vytautas Barkauskas – „Intymi muzika“
4. Mindaugas Urbaitis - „Celebrabo Te, Domine“

1999 metais ansamblis išleido G. F. Hendelio instrumentinės muzikos CD albumą.

CD albume skamba:

1. G. F. Hendel - Trio Sonata D – Dur Fleitai, Obojui ir Basso Continuo, Op. 5 No. 2
2. Sonata F – Dur Obojui ir Basso Continuo, HWV 363a
3. Trio Sonata E-moll Fleitai, Obojui ir Basso Continuo, Op. 5 No. 3
4. Sonata C- Dur Fleitai ir Basso Continuo, HWV 365, Op. 1 No. 7
5. Trio Sonata D – Dur Fleitai, Obojui ir Basso Continuo, Op. 5 No. 2

IŠVADOS

1. Ansamblis „Muzika humana“ per savo visą istoriją įgavo labai didelę reikšmę Lietuvos kultūrai. Nuo pat susikūrimo pradžios buvo puikiai vertinamas muzikos kritikų, kompozitorių, bei klausytojų Lietuvoje ir užsienio šalyse. Ir be tradicinių barokinių instrumentų meistriškai įvaldė baroko muzikos interpretacijos principus. Ilgainiui ansamblis pradėjo papildyti savo repertuarą klasicizmo, romantizmo, bei šiuolaikine akademine muzika. Kiekvienas ansamblio narys - savo srities profesionalas, kiekvienas iš jų į ansamblį įnešdavo savitą muzikos pajautimą, interpretaciją.

2. Profesorius Algirdas Vizgirda vis stebino savo sumaniai sugalvotomis koncertų programomis. Ansamblio programoms būdingas konceptualumas - jos dažniausiai sukoncentruotos į vieną temą arba kompozitorių, jungiamos į didelius ciklus, sudarančius ansamblio repertuaro pagrindą. Taip atsirado kompozitorių J. S. Bacho, G. P. Telemanno, G. F. Händelio, A. Vivaldi, monografinės programos, 1996-aisiais – dešimties koncertų ciklas "Baroko kelias" ir "XX amžiaus muzika". Formuodamas programas, parinkdamas koncertų ciklą temas prof. A. Vizgirda visuomet mąsto ne vien apie muzikinius uždavinius, bet ir kur kas platesnius kultūrinius, šviečiamuosius, istorinius ir politinius kontekstus. Vadovo meninių interesų platumas negalėjo neatsiliepti ir jo kolektyvo kūrybinei raidai. Šalia baroko ir renesanso epochų kūrinių repertuare ilgainiui atsirado vis daugiau šiuolaikinių opusų, bylojančių apie ansamblio artistinį universalumą. Jo veikla vis labiau traukė ne tik publikos, bet ir lietuvių kompozitorių dėmesį ir, svarbiausia, skatino jų kūrybinius ieškojimus. Šiam ansamblui didelė reikšmė buvo bendradarbiauti su A. Martinaičiu, B. Kutavičiumi, M. Urbaičiu, O. Balakausku ir kt.

3. Apibendrinant G. Kviklio ir R. Jasiukaičio interviu galima teigti, kad šis ansamblis jiems buvo reikšmingiausias įvykis jų muzikinėje karjeroje. Jie visa širdimi įsiliejo į šį ansamblį ir kėlė jo meistriškumo lygį. G. Kviklys interviu rašė, kad susidurdavo su instrumentų problemomis, dažnai klavesinai intonaciškai nederėdavo, tembriškai būdavo skurdoki. Paskui filharmonija įsigijo Vokietijos firmų klavesinų ir spinetų, kurie buvo gana tvirti ir ilgai tarnavo. Kiti ansamblio nariai grojo savais šiuolaikiniais instrumentais, kadangi imtis istorinių instrumentų būtų buvę per daug radikalus spendimas. Tais laikais tokie instrumentai buvo per daug brangūs, be to laikui bėgant ansamblio repertuaras neapsiribojo vien baroko muzika, didelė dalį repertuaro jau sudarė ir klasikų kūryba, bei šiuolaikinė lietuvių muzika. Tad atliekant barokinę muziką muzikantai labiausiai gilinosi į baroko stilistines priemones, muzikos charakterį ir nuotaiką. Muzikantai įrodė, kad ir su šiuolaikiniais instrumentais gali pasiekti pakankamai gerų rezultatų. Taip pat ansamblui labai svarbus bendradarbiavimas su solistais. Daugiausiai ansamblis

bendradarbiavo su R. Maciūte, G. Kaukaite, pasak G. Kviklio solistės natūraliai pajausdavo barokinio ar šiuolaikinio autoriaus kūrinio dvasią. Taigi, pasak G. Kviklio ir R. Jasiukaičio, šio ansamblio įnašas į Lietuvos muzikinį kultūrinį gyvenimą yra svarus ir reikšmingas.

4. Apibendrinant visą ansamblio „Musica humana“ kūrybinį laikotarpį nuo 1974 iki 2000 metų galima drąsiai teigti, kad jis buvo ir dabar yra labai reikšmingas, svarbus kolektyvas Lietuvos kultūriniame gyvenime. Jo dėka buvo sukurti genialūs kameriniai muzikos kūriniai, o svarbiausia, Lietuvoje profesionaliai skambėjo senoji baroko muzika, kas tuo metu buvo ypač reta.

***

Rašant šį darbą, buvo labai įdomu susipažinti su šio ansamblio istorija, buvo didelis malonumas pabendrauti su pirmaisiais ansamblio nariais, išanalizuoti ansamblio programinę, bei ansamblio narių kaitą, apžvelgti svarbiausius įvykius, svarbiausius koncertų akcentus. Manau, šis darbas bus vertingas tiek pačiam ansamblui, tiek ateinančioms kartoms, bei visiems norintiems susipažinti su jo istorija plačiau, bei įsigilinti į šio ansamblio kamerinės muzikos indėlį kultūriniame Lietuvos gyvenime.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Andrageiska N. (Kijevas) „Večernyj Kijev“ *straipsnis* 1978.10.25
2. Bakučionis T. „Septynios meno dienos“, *straipsnis* „Baroko keliu su Hendeliu“, 1998m.
3. Bielskytė V. *interview* „Prasmė atnašauti muzikai Paryžiuje ir Panevėžyje“, „Tiesa“ 1994.01.07
4. Bielskytė V. „Laisvalaikio valanda“, *straipsnis* „Baroko kelias veda į Europą, 1995m.
5. Bielskytė V. *straipsnis* „Ne tik du paukščiai paunksnėje“. 1997m.
6. Bruveris J. Koncerto programėlė „Laisvės gynėjams atminti“, Panevėžio dailės galerija 1999m.
7. Budraitytė D. „Mūzų malūnas, Lietuvos rytas, *straipsnis* „Nuo lietuviškų premjerų iki Bacho“ 1996m.
8. Dailidė R. *Literatūra ir menas* 1978.05.13
9. Dvarionas J. „Keliai ir klystkeliai“ *Literatūra ir menas* 1980m.
10. Firkavičiūtė K. Žodžiai ir garsai „XX a. muzikoje“, 7 meno dienos. 1996m.
11. Gerulaitis V. *straipsnis* „Dovana J. S. Bachui“. 1983m.
12. Grajauskas G. recenzija „Po Velso – Klaipėda“, 1996m.
13. Grigaliūnaitė E. *Lietuvos muzikų sąjunga* <https://www.muzikusajunga.lt/nariai/julius-andrejevas> [žiūrėta: 2021-01-06]
14. Gudžinskaitė E. Juozas Rimas: lietuviška auletika. 2005 liepos 7 www.bernardinai.lt [žiūrėta: 2021-01-06]
15. Leščinska B. „Mūzų malūnas“ Lietuvos rytas 1997m.
16. Lund Ortved P. „Bornholms Musikfestival, 1995m
17. Markeliūnaitė V. „Dienovidis“, Margas lapas, *straipsnis* „Morkaus Pasijos“, 1999m.
18. Musica Humana. <http://parduotuve.muzikusajunga.lt/Musica-Humana> [žiūrėta: 2021-03-23]
19. Musica Humana. <https://www.llvs.lt/narys/177> [žiūrėta: 2021-03-14]
20. Petročenko N. „7 meno dienos“, *straipsnis* „25-mečiui – „Pasija pagal Morkų“, 1999m.
21. Sondeckis S. *Literatūra ir menas* 1974.05.09
22. Šmulskštys R. , 1987m.
23. Urbietytė - Urmonienė V. *interview*, 2014m, <https://www.7md.lt/muzika/2014-10-10/Vienijanti-muzikos-tekme> [žiūrėta: 2021-01-07]
24. Ustinovas A. *Laiškai iš Maskvos*, *straipsnis*

25. Ustinovas A. (Maskva) „Muzikalnaja žiznj“ 1980m. Nr. 1
26. Vitkauskaitė V. interviu, 2018m <https://www.alfa.lt/straipsnis/50303407/intuicijos-menas-fleitos-meistras-a-vizgirda-nemegsta-taikytis-prie-klausytojo> [žiūrėta: 2021-01-07]
27. Zubačikienė D. recenzija „Musica Humana“ dešimtmečiui, 1984m.

PRIEDAI

1 priedas

Interviu klausimai:

1. Ar galite pasidalinti prisiminimu apie ansamblio „Musica Humana“ susikūrimo pradžią?
2. Apibūdinkite savo kūrybinį laikotarpį muzikuojant ansamblyje „Musica Humana“.
3. Kokiais Baroko muzikos atlikimo principais formavosi Jūsų interpretavimas?
4. Repertuaro pasirinkimo prioritetai?
5. Kokią reikšmę užima Jums Baroko epochos muzika?
6. Kokia buvo repertuaro kaita ir kas darė didžiausią įtaką pokyčiams?
7. Solistų pasirinkimas.
8. Lietuvių kompozitorių bendradarbiavimas su ansambliu „Musica Humana“.
9. Šio ansamblio reikšmė Lietuvos kultūrai.
10. Išskirkite įsimintiniausius koncertus.

2 priedas

Nuotrauka nr. 1. Ansamblis „Musica humana“. Iš kairės E. Piličiauskas, A. Vizgirda, J. Banevičius, J. Andrejevas.

Nr. 2. Iš kairės: A. Vizgirda, E. Piličiauskas, J. Andrejevas, J. Banevičius.

Nr. 3. Iš kairės: E. Piličiauskas, G. Kaukaitė, G. Kviklys, A. Vizgirda, A. Griškevičius.

Nr. 4. Iš kairės: E. Piličiauskas, G. Kviklys, R. Maciūtė, A. Vizgirda, J. Banevičius.

Nr. 5. Iš kairės: G. Kviklys, A. Vizgirda, R. Staškus, R. Jasiukaitis.

LIETUVOS MUZIKOS IR TEATRO AKADEMIJA

SĄŽININGUMO DEKLARACIJA DĖL TIRIAMOJO RAŠTO DARBO

2021m. gegužės 1d.

Patvirtinu, kad mano tiriamasis rašto darbas (tema) „Ansamblio „Musica humana“ indėlis kamerinėje muzikoje 1974 – 2000 metais“ yra parengtas savarankiškai.

1. Šiame darbe pateikta medžiaga nėra plagijuota, tyrimų duomenys yra autentiški ir nesuklastoti.
2. Tiesiogiai ar netiesiogiai panaudotos kitų šaltinių ir/ar autorių citatos ir/ar kita medžiaga pažymėta literatūros nuorodose arba įvardinta kitais būdais.
3. Su pasekmėmis, nustačius plagijavimo ar duomenų klastojimo atvejus, esu susipažinęs(-usi) ir jas suprantu.

_____

Greta Pocevičiūtė

_____